

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง สระ กลุ่มสระ การเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

- 1.1 ความสำคัญของภาษาไทย
- 1.2 คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- 1.3 สระและมาตรฐานการเรียนรู้
- 1.4 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
- 1.5 คำอธิบายรายวิชาภาษาไทย
- 1.6 แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

2. การสอนภาษาไทย

- 2.1 ความจำเป็นในการสอนภาษาไทย
- 2.2 แนวทางในการสอนภาษาไทย
- 2.3 การประเมินผลวิชาภาษาไทย

3. การอ่าน

- 3.1 ความหมายของการอ่าน
- 3.2 ความสำคัญของการอ่าน
- 3.3 ประเภทและวิธีของการอ่าน

4. บทร้อยกรอง

- 4.1 ความหมายของบทร้อยกรอง
- 4.2 คุณค่าของบทร้อยกรอง
- 4.3 ประเภทของบทร้อยกรอง

- 4.4 ลักษณะบังคับของบทร้อยกรอง
- 5. สระในภาษาไทย
  - 5.1 ความหมายของสระ
  - 5.2 รูปสระและเสียงสระ
- 6. หนังสือส่งเสริมการอ่าน
  - 6.1 ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
  - 6.2 ความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
  - 6.3 จุดประสงค์ในการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน
  - 6.4 ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
  - 6.5 ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กในวัยต่างๆ
  - 6.6 ลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
  - 6.7 การจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน
  - 6.8 การประเมินคุณภาพของหนังสือ
- 7. ความพึงพอใจ
  - 7.1 ความหมายของความพึงพอใจ
  - 7.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในที่นี้ขอกล่าวถึงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1-40)

1. ความสำคัญของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาการระบอบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อ การสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ซึ่งมีรายละเอียดไว้ดังนี้

1. การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ
2. การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
3. การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงาน ชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์
4. การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูด แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อนำใจ
5. หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย
6. วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อ ศึกษาข้อมูล แนวความคิดคุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย

ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีเรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

2. คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไว้ดังนี้

อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้นๆ และบทร้อยกรองง่ายๆ ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่ และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน

มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาทในการเขียน

เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูด แสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์หน้าทีของคำ ในประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่ายๆ แต่งคำคล้องจอง แต่งคำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

3. สารและมาตรฐานการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีสารและมาตรฐานการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

4. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตาราง 1 ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง
สาระการอ่าน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง และข้อความสั้นๆ 2. บอกความหมายของคำ และข้อความที่อ่าน	การอ่านออกเสียงและบอกความหมายของคำ คำคล้องจอง และข้อความที่ประกอบด้วย คำพื้นฐาน คือ คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่น้อยกว่า 600 คำ รวมทั้งคำที่ใช้เรียนรู้ใน กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - คำที่มีรูปวรรณยุกต์และไม่มีรูปวรรณยุกต์ - คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา - คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ - คำที่มีอักษรนำ
3. ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 4. เล่าเรื่องย่อจากเรื่องที่อ่าน 5. คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน	การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - นิทาน - เรื่องสั้นๆ - บทร้องเล่นและบทเพลง - เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
6. อ่านหนังสือตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและนำเสนอเรื่องที่อ่าน	การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย - หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน
7. บอกความหมายของเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์สำคัญที่มักพบเห็นในชีวิตประจำวัน	การอ่านเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ <p>ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - เครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน - เครื่องหมายแสดงความปลอดภัยและแสดงอันตราย

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
8. มีมารยาท ในการอ่าน	มารยาทในการอ่าน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ไม่อ่านเสียงดังรบกวนผู้อื่น - ไม่เล่นกันขณะที่อ่าน - ไม่ทำลายหนังสือ

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงาน การศึกษาคนควาอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 2 ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระการเขียน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด	การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดตาม รูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย
2. เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยค ง่ายๆ	การเขียนสื่อสาร <ul style="list-style-type: none"> - คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน - คำพื้นฐานในบทเรียน - คำคล้องจอง - ประโยคง่ายๆ
3. มีมารยาทในการเขียน	มารยาทในการเขียน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เขียนให้อ่านง่าย สะอาด ไม่ขีดฆ่า - ไม่ขีดเขียนในที่สาธารณะ - ใช้ภาษาเขียนเหมาะสมกับเวลา สถานที่ และบุคคล

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูด แสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตาราง 3 ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง
สาระการฟัง การดู การพูด

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ฟังคำแนะนำ คำสั่งง่ายๆ และปฏิบัติตาม	การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่งง่ายๆ
2. ตอบคำถามและเล่าเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง	การจับใจความและพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง เช่น
3. พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู	<ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่าและสารคดีสำหรับเด็ก - นิทาน - การ์ตูน - เรื่องขบขัน
4. พูดสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์	การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การแนะนำตนเอง - การขอความช่วยเหลือ - การกล่าวคำขอบคุณ - การกล่าวคำขอโทษ

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
5. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด	<p>มารยาทในการฟัง เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจฟัง ตามองผู้พูด - ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่ฟัง - ไม่ควรนำอาหารหรือเครื่องดื่มไป <p>รับประธานขณะที่ฟัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้เกียรติผู้พูดด้วยการปรบมือ - ไม่พูดสอดแทรกขณะที่ฟัง <p>มารยาทในการดู เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจดู - ไม่ส่งเสียงดังหรือแสดงอาการรบกวน <p>สมาธิของผู้อื่น</p> <p>มารยาทในการพูด เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ถ้อยคำและกิริยาที่สุภาพ เหมาะสม <p>กับกาลเทศะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล - ไม่พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เขาใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย

การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตาราง 4 ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง
สาระหลักการใช้ภาษา

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกและเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเลขไทย	พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เลขไทย
2. เขียนสะกดคำและบอกความหมาย ของคำ	การสะกดคำ การแจกลูก และการอ่านเป็นคำ มาตราตัวสะกดที่ตรงตามมาตราและไม่ตรงตาม มาตรา การผันคำ ความหมายของคำ
3. เรียบเรียงคำเป็นประโยคง่ายๆ	การแต่งประโยค
4. ต่อดำคล้องจองง่ายๆ	คำคล้องจอง

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี
และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตาราง 5 ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง
สาระวรรณคดีและวรรณกรรม

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. บอกข้อคิดที่ได้จากการอ่านหรือการฟังวรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองสำหรับเด็ก	วรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองสำหรับเด็ก เช่น <ul style="list-style-type: none"> - นิทาน - เรื่องสั้นง่ายๆ - ปริศนาคำทาย - บทร้องเล่น - บทอาขยาน - บทร้อยกรอง - วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียน
2. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองตามความสนใจ	บทอาขยานและบทร้อยกรอง <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

ที่มา : โรงเรียนชุมชนบ้านโพรงงาม, หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (โรงเรียนชุมชนบ้านโพรงงาม, 2556, หน้า 101-106)

5. คำอธิบายรายวิชาภาษาไทย

ท 11101 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

คำอธิบายรายวิชาภาษาไทย เวลา 200 ชั่วโมง

ศึกษา เรียนรู้ การอ่านออกเสียงคำและบอกความหมายของคำ คำคล้องจอง ข้อความที่ประกอบด้วยคำพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวันไม่น้อยกว่า 600 คำ รวมทั้งคำที่ใช้เรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น การอ่าน จับใจความจากสื่อต่างๆ จากหนังสือตามความสนใจเหมาะสมกับวัย และหนังสือที่ครูกับนักเรียนกำหนดร่วมกัน การอ่านเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ต่างๆ เครื่องหมายแสดงความปลอดภัย และแสดงอันตราย

ศึกษา เรียนรู้ การคัดลายมือด้วยตัวบรรจงเต็มบรรทัดตามรูปแบบตัวอักษรไทย การเขียนสื่อสาร ด้วยคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำพื้นฐานในบทเรียน คำคล้องจอง และประโยคง่ายๆ

ศึกษา เรียนรู้ การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่งง่ายๆ การจับใจความ และพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน การแนะนำตนเอง การขอความช่วยเหลือ การกล่าวคำขอบคุณ การกล่าวคำขอโทษ

ศึกษา เรียนรู้ การใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เลขไทย การสะกดคำ และบอกความหมายของคำ การแจกลูก และการอ่านเป็นคำ มาตราตัวสะกดที่ตรงตามมาตรา และไม่ตรงตามมาตรา การผันคำ การแต่งประโยคและการต่อคำคล้องจอง

ศึกษา เรียนรู้ การบอกข้อคิดจากวรรณกรรมร้อยแก้ว และร้อยกรอง สำหรับเด็กบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองตามความสนใจ

โดยใช้กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน การฟัง การดู และการพูดอย่าง มีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์ บอก เขียน สะกดคำ แจกลูก ผันคำ แต่งประโยค ต่อคำคล้องจอง และท่องจำ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม

มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่านเหมาะสมกับระดับชั้น

รหัสตัวชี้วัด

ท 1.1 ป 1/1 ป 1/2 ป 1/3 ป 1/4 ป 1/5 ป 1/6 ป 1/7 ป 1/8

ท 2.1 ป 1/1 ป 1/2 ป 1/3

ท 3.1 ป 1/1 ป 1/2 ป 1/3 ป 1/4 ป 1/5

ท 4.1 ป 1/1 ป 1/2 ป 1/3 ป 1/4

ท 5.1 ป 1/1 ป 1/2

รวม 22 ตัวชี้วัด

6. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทย

อัมพร อังศรีพวง (อ้างถึงใน วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549, หน้า 94-95) ได้ให้แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

1. ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว โดยการฝึกทักษะแต่ละอย่างให้แม่นยำแล้วจึงฝึกทักษะทั้ง 5 ให้สัมพันธ์กัน และส่งเสริมการคิดตลอดจนความคิดสร้างสรรค์
2. ฝึกทักษะทางภาษาซ้ำๆ และบ่อยๆ จนเกิดความชำนาญ และหมั่นฝึกฝนทบทวนอยู่เสมอ ครูผู้สอนต้องส่งเสริมให้นักเรียนฝึกทักษะเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง
3. ฝึกให้ผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษาและรู้จักวัฒนธรรมทางภาษา
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ และทักษะที่ได้จากการเรียนภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้พื้นฐานในการเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ
5. ปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ทั้งในส่วนที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสาร และในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในความงามของภาษาเพื่อให้เกิดความจรรโลงใจ โดยใช้ธรรมชาติ บทร้อยแก้ว และร้อยกรองที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นมาเป็นเรื่องการเรียนการสอน
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่เรียนรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต
8. สอดแทรกคุณธรรมต่างๆ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบ
9. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำ และจดบันทึกสิ่งต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษา ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
10. นำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้สัมพันธ์การเรียน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน
11. ให้แบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน โดยเฉพาะเรื่องการใช้ภาษาและการสื่อความของครูผู้สอน
12. วัดและประเมินผล โดยคำนึงถึงวัย ระดับชั้น และพัฒนาการทางภาษาของนักเรียน

13. ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผลการเรียนภาษาของตน เพื่อให้นักเรียนพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ

14. ศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

15. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาไทยด้วยความสนุกสนาน น่าสนใจ โดยใช้เกม เพลง รูปแบบการสอนอื่นๆ และสื่อการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักในการเรียนภาษาไทย

16. จัดทำหนังสือที่เหมาะสมให้ผู้เรียนอ่านมากๆ หรือส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น

หลักในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

กิจกรรมการเรียนการสอนมีมากมาย เราสามารถจัดให้ทุกระยะของการเรียนการสอนตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน ชั้นสรุป และชั้นประเมินผล ครูเป็นผู้เลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับบทเรียน โดยยึดหลักดังนี้

1. เลือกให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของบทเรียน
2. เลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น ความยุ่งยาก ระดับความรู้
3. เลือกโดยพิจารณาความสามารถของผู้สอนด้วย เช่น ครูที่ร้องเพลงไม่เก่งก็จะใช้เครื่องมือบันทึกเสียงแทน
4. เลือกโดยพิจารณาสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน เช่น ถ้าห้องเรียนแคบการจัดให้เล่นเกมแข่งขันก็อาจเกิดเสียงดังไปรบกวนห้องอื่น และการเคลื่อนไหวก็ไม่สะดวก ครูใช้กิจกรรมอื่นแทน หรือพานักเรียนไปสนามหญ้าแทน
5. เลือกกิจกรรมให้ความสนุกสนาน ปฏิบัติได้ง่าย ไม่ซับซ้อน และยืดหยุ่นได้

6. เลือกกิจกรรมที่ให้แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทุกคนมีส่วนร่วม

วรรณิ โสมประยูร (2544, หน้า 193-194) ได้อธิบายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาควรคำนึงถึงจุดประสงค์ ความพร้อมของผู้เรียนมีพัฒนาการทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่านและเขียน และมีการฝึกฝนทางภาษา มีการบูรณาการการสอนกับวิชาอื่นๆ ตามความเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด ตัดสินใจเอง รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองอยู่เสมอ ควรใช้การสอนหลายๆ วิธี นอกจากนี้ครูควรสอดแทรกคุณธรรม และให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนนอกจากจะมีความสำคัญในตัวเองแล้วยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนวิชาอื่นๆ ได้อีก ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาไทย จึงไม่จำกัดอยู่เฉพาะในชั่วโมงภาษาไทยเท่านั้น ซึ่งการสอนภาษาไทยควรยึดหลักดังนี้

ด้านตัวผู้เรียน ควรมีความพร้อมในการเรียนมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีการฝึกฝนอยู่เสมอ

ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้ค่าด้วยความเข้าใจ

สื่อการเรียนการสอนภาษาไทย มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เพราะสื่อเป็นตัวกลางที่จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนให้เข้าใจตรงกันและนักเรียนก็สามารถทำความเข้าใจกับบทเรียนได้ง่ายขึ้น ทำให้นักเรียนมีความสนใจบทเรียนมากกว่าการสอนที่มีแต่ครู อธิบายเพียงอย่างเดียว สื่อการเรียนการสอนจะช่วยนำความมีประสิทธิภาพมาสู่การเรียนการสอนและนำความสำเร็จมาสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการ และกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สอนใช้ถ่ายทอดความรู้และประมวลประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ พอจะจำแนกสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. สื่อประเภทวัสดุ (Materials) หรือบางที่เรียกว่าสื่อประเภทเบา (Software) หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ไว้ในตัวเอง ซึ่งจำแนกย่อยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- ก. สื่อประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผนที่ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง ฯลฯ
- ข. วัสดุที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเองจำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผ่นเสียง ฟิล์มภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

2. สื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ (Equipment) หมายถึง ส่วนที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกไว้ในวัสดุ สามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็นหรือได้ยิน เช่น เครื่องฉายแผ่นภาพโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เป็นต้น

3. สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ (Techniques or methods) หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยสามารถนำสื่อวัสดุและอุปกรณ์มาช่วยในการสอนได้ เช่น เกมและสถานการณ์จำลอง การสอนแบบจุลภาค การสาธิต เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอนภาษาไทยมีหลายชนิด ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงดังนี้

1. เกมต่างๆ การเล่นเกมเป็นสิ่งที่ได้กๆ ชอบเป็นชีวิตจิตใจอยู่แล้ว ผู้สอนสามารถพลิกแพลงการเล่นแบบต่างๆ ของเด็กมาใช้เสริมทักษะทางภาษาของเด็กได้มากมาย เช่น การเล่นเกมกระซิบบึงกักขะการฟัง การเล่นเกมทักทายบึงกักขะการพูด นอกจากนี้ยังมีเกมอีกมากมายที่ผู้สอนจะประยุกต์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน เกมต่างๆ สามารถใช้ได้ทุกขั้นตอนของการสอนไม่ว่าจะเป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุปบทเรียน การเล่นเกมในแต่ละครั้งผู้สอนควรบอกจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนทราบแน่ชัดว่าบึงกักขะใด กำหนดกติกา และเวลาในการเล่นให้แน่นอน การเล่นเกมทั้งที่ไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และต้องใช้ เกมที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ ผู้สอนต้องเตรียมไว้ล่วงหน้า หรือให้ผู้เรียนเตรียมและเก็บให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเมื่อเล่นเสร็จ ตัวอย่างเกมต่างๆ เช่น เกมบึงโก แข่งเครื่องบิน ตกปลา ต่อบัตรคำ จำยตลาคด เกมกระซิบบึง เรียงคำ ยีลบบึงคำถาม ฯลฯ

2. บัทรคำ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ใช้บึงกักขะด้านการอ่านและการเขียนได้ดี เป็นสื่อที่ผู้สอนนิยมใช้กันมาก เพราะใช้ประกอบการเรียนการสอนได้หลายลักษณะ เช่น สอนคัตลายมือ สอนคำใหม่ สอนคำยาก สอนอ่านออกเสียง สอนอ่านในใจ เล่นเกมเสริมทักษะต่างๆ

3. ปรศนาคำทาย เป็นการเล่นของคนไทยมาแต่โบราณนิยมเล่นกันในห้องเด็กและผู้ใหญ่ การทายปัญหานั้นบึงกักขะหลายด้าน ทั้งการฟัง การพูด การคิด ไหวพริบในการแก้ปัญหา จินตนาการ การแสดงออกทางภาษา ปรศนาคำทาย มีการจัดไว้หลายหมวดหมู่ เช่น ประเภทของลัศร์ ของใช้ พืช เป็นต้น

4. เทบบันทักเสียง เป็นสื่อการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดหามาไว้ให้ครุผู้สอนเพราะใช้ง่าย เคลื่อนย้ายได้สะดวก ราคาไม่แพง ครุใช้เทบบันทักเสียงประกอบการสอนภาษาไทย โดยใช้สอนอ่านทำนองเสนาะ สัมภาษณ์ บันทักข่าว นิทาน เป็นต้น

5. สถานการณ์จำลอง เปรียบเหมือนนามธรรมของชีวิตจริง หรือการทำให้สภาพแวดล้อมหรือกระบวนการของชีวิตจริงให้ง่ายขึ้น โดยทั่วไปสถานการณ์จำลองจะเป็นการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมที่สมมุติขึ้น เช่น อาชีพต่างๆ ความเป็นอยู่ ฯลฯ

จากหลักสตรและแนวการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์หลักสตร กำหนดและเลือกวิธีการสอน เลือกสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง สระ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เลือกลีลาที่หลากหลาย รูปแบบมาประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น เกม บัตรคำ เพื่อให้การเรียนรู้ภาษาไทยเป็นไปด้วยความสนุกสนาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย และนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การสอนภาษาไทย

1. ความจำเป็นในการสอนภาษาไทย

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542, หน้า 4-7) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการสอนภาษาไทย ดังนี้

- 1.1 ต้องใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน
- 1.2 ต้องใช้ภาษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาการต่างๆ อีกมากมาย
- 1.3 ต้องใช้ภาษาเพื่อการประกอบอาชีพ
- 1.4 ต้องใช้ภาษาเพื่อหาความบันเทิง
- 1.5 ต้องใช้ภาษาเพื่อการถ่ายทอดวัฒนธรรม

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงทำให้มีความจำเป็นต้องเรียนภาษาไทย เพื่อให้สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารและอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. แนวทางในการสอนภาษาไทย

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542, หน้า 4-7) ได้กล่าวถึงแนวทางการสอนภาษาไทย ที่ครูผู้สอนภาษาไทยต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของภาษา และวิธีสอน ดังนี้

2.1 ธรรมชาติในการเรียนภาษาของเด็ก เด็กจะเรียนภาษาโดยเริ่มจากการฟังก่อนแล้วจึงพูด การที่เด็กหัดพูดเป็นการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ ต่อจากนั้นเมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนเด็กจึงได้เรียนอ่านและเขียนต่อไป

2.2 องค์ประกอบทางภาษา ภาษาทุกภาษาจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ เสียง ความหมาย และโครงสร้าง

2.2.1 เสียง ภาษาต้องมีเสียงและเสียงในแต่ละภาษาย่อมจะแตกต่างกัน ออกไปโดยเฉพาะในภาษาไทยมีทั้งเสียงโดดๆ เสียงควบกล้ำ เสียงรวบ และเสียงต่ำ

2.2.2 ความหมาย เมื่อเปล่งเสียงออกมาแล้วต้องมีความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ถ้าเปล่งเสียงออกมาแล้วไม่มีความหมายก็ไม่เป็นภาษา โดยเฉพาะภาษาไทย เสียงและความหมาย มีความสัมพันธ์กันมาก และถ้าเสียงเปลี่ยนความหมายก็เปลี่ยน ตามไปด้วย เช่น เสือ เสือ เสือ

2.2.3 โครงสร้าง ถ้อยคำที่เปล่งออกมาหรือที่ใช้เขียนจะประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน คือ พยางค์ สระ และวรรณยุกต์

2.3 การสอนให้เกิดสัมพันธ์ทักษะในการสอนภาษาไทย ประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และการเขียน จะต้องให้สัมพันธ์กัน

2.4 สอนให้เกิดทักษะ ทักษะหมายถึงการกระทำใดๆ ให้เกิดความคล่องแคล่ว ชำนาญ อัตโนมัติ ทักษะจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการฝึกฝน การสอนให้เกิดทักษะมีหลักดังนี้

2.4.1 ฝึกไปที่ละอย่าง ก่อนและฝึกให้สัมพันธ์กัน

2.4.2 ฝึกจากสิ่งที่ย้ายไปหายาก

2.4.3 ให้เด็กมีความสนใจและเต็มใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น

2.4.4 พยายามจัดประสบการณ์ และกิจกรรมให้ได้กระทำอยู่เสมอ

2.4.5 ควรมีการวัดประเมินผลสม่ำเสมอ

2.5 สอนให้เกิดความรู้ หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พบได้เห็น มากก็ยิ่งทำให้เกิดความรู้มากขึ้น และการเรียนรู้ก็จะเกิดมากขึ้น ฉะนั้นการสอนภาษาไทย จึงต้องยึดหลักการ ดังนี้

2.5.1 สอนโดยใช้กิจกรรม คือการจัดเหตุการณ์ให้แก่เด็กซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์สมมติขึ้นเพื่อให้เด็กพบปัญหา และแก้ปัญหา

2.5.2 สอนโดยใช้อุปกรณ์ เพื่อให้เด็กได้ทดลอง ได้พิสูจน์ให้เห็นจริงตามนั้น เด็กได้สังเกต พิจารณาด้วยตนเอง

2.6 สอนให้เกิดเจตคติ เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ท่าที ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นไปได้ทั้งในทางที่ดี และไม่ดี ในการสอนภาษาไทยจึงต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดเจตคติในทางที่ดีให้มากที่สุด

2.7 สอนให้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การเรียนเนื้อหาต่างๆ ของเด็กควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ต้องมุ่งให้ผู้เรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริงๆ ถ้าผู้เรียนมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียน ผู้เรียนก็จะเรียนด้วยความสนใจและตั้งใจ และก็จะได้ผลประโยชน์ดียิ่งขึ้นด้วย

3. การประเมินผลวิชาภาษาไทย

การประเมินผลวิชาภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันไป มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนของผู้เรียน มีผลทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อการเรียนรู้ ทางตรงก็คือ จะให้ข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญเพื่อนำไปสู่ การเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนผลทางอ้อมคือ จะเป็นสิ่งชี้้นำการเรียนการสอน ดังนั้นจึง สามารถ นำผลทั้งสองลักษณะที่เกิดขึ้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานวิชาชีพ, 2545, หน้า 24-27)

3.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านภาษา เป็นงานที่ยากซึ่งต้องการ ความเข้าใจที่ถูกต้องแท้จริงเกี่ยวกับการทำงานของภาษาและการพัฒนาทางภาษา ดังนั้น ผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ด้านภาษา จำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงาน ดังนี้

3.1.1 ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน ดู มีความสำคัญเท่าๆ กัน และทักษะเหล่านี้ มีความเกี่ยวเนื่องกัน และความก้าวหน้าของทักษะหนึ่ง จะมีผลต่อ พัฒนาการทักษะอื่นๆ

3.1.2 ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษาเช่นเดียวกับ ทักษะการคิด ทักษะทางสังคม เมื่อผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาตามความต้องการที่แท้จริง ของ ตนเอง และในสภาพการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการในห้องเรียนและชุมชนที่กว้างออกไป

3.1.3 ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน อย่างถูกต้อง ด้วยการฝึกฝน มิใช่การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างเดียว การเรียนการใช้ภาษาที่ ประกอบด้วยไวยากรณ์ การสะกดคำ และเครื่องหมายต่างๆ จะค่อยๆ เพิ่มขึ้น เมื่อผู้เรียนได้ พัฒนาทักษะทางภาษาของตน

3.1.4 ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านขั้นตอนการพัฒนาทางภาษาเช่นเดียวกัน แต่จะต่างกันในเรื่องจังหวะก้าว และวิธีการเรียนรู้

3.1.5 ภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรที่ให้ความ สำคัญ ให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภูมิหลังทางภาษา และความหลากหลายของภาษาจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้

3.2 หลักการของการประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ประการที่หนึ่ง การประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ประการที่สอง การประเมินผลจะต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

ประการที่สาม การประเมินผลจะต้องมีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ และยุติธรรม

3.3 การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้

หลังจากที่ผู้สอนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ผู้สอนจะต้องพิจารณา กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว ทั้งนี้ โดยพิจารณาองค์ประกอบสำคัญต่อไปนี้

3.3.1 ผลการเรียนรู้ที่ต้องการจากกิจกรรมการเรียนการสอน คืออะไร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการเรียนรู้ได้มาจากมาตรฐานการเรียนรู้ระดับต่างๆ ซึ่งถูกกำหนดไว้โดยครอบคลุมความรู้ ทักษะ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมต่างๆ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จะนำไปสู่การเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เช่น ผู้สอนกำหนดว่า ผลการเรียนรู้ที่ต้องการ คือความสามารถในการเขียนบทความเพื่อโน้มน้าว ชักชวน ผู้สอนจะต้องเก็บรวบรวมตัวอย่างผลงานที่เคยมอบหมายให้ผู้เรียนได้จัดทำเกี่ยวกับเรื่องนี้ และประเมินโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ผลการประเมินจึงจะเที่ยงตรง เชื่อถือได้ แต่ถ้าผู้สอนใช้แบบทดสอบชนิดเลือกตอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถือว่าผู้สอนใช้วิธีการไม่เหมาะสม

3.3.2 ความมุ่งหมายของการประเมินคืออะไร และใครจะเป็นผู้นำผลการประเมินไปใช้ ความมุ่งหมายของการประเมินและผู้จะนำผลการประเมินไปใช้จะช่วยให้สามารถเลือกใช้วิธีการประเมินได้เหมาะสม รวมทั้งสามารถกำหนดแนวทางในการรายงานผลการประเมินได้ การประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อยในการเรียน กับการประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียน มีความมุ่งหมายต่างกัน การประเมินเพื่อวินิจฉัยต้องการข้อมูล เพื่อการปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นวิธีการประเมินจะมีลักษณะที่มุ่งเน้นในรายละเอียดทุกขั้นตอนแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียน เหมาะที่จะนำมาใช้ระหว่างกระบวนการเรียนการสอน ส่วนการประเมินเพื่อตัดสินผล การเรียนจะเป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ทั้งหมด แนวทางการวัดจึงมีลักษณะที่นำมา

เฉพาะเป้าหมายหลักสำคัญที่จะแสดงภาพรวมเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนตามความคาดหวังมาประเมิน เป็นต้น

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการประเมินโดยทั่วไป เช่น การสังเกต การตรวจงานหรือผลงาน การทดสอบความรู้ การตรวจสอบการปฏิบัติ และการแสดงออก อย่างไรก็ตามมีการนำเสนอแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากเป้าประสงค์ของการประเมินที่เฉพาะเจาะจงในรายละเอียด เพื่อข้อมูลที่ได้จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงดังนี้

3.4.1 การให้ตอบแบบทดสอบ ทั้งในลักษณะที่เป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ ข้อสอบแบบเลือกตอบ ถูก-ผิด และข้อสอบชนิดให้ผู้สอบสร้างคำตอบ ได้แก่ เติมข้อความลงในช่องว่าง คำตอบสั้นเป็นประโยค เป็นข้อความ เป็นแผนภูมิ

3.4.2 การดูจากผลงาน เช่น เรียงความ รายงานการวิจัย บันทึกประจำวัน รายงานการทดลอง บทละคร บทร้อยกรอง เพิ่มผลงาน เป็นต้น ผลงานจะเป็นสิ่งแสดง ให้เห็นการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานของผู้เรียน

3.4.3 ดูการปฏิบัติ โดยผู้สอนสามารถสังเกตการนำทักษะและความรู้ไปใช้โดยตรงในสถานการณ์ที่ให้ปฏิบัติจริง วิธีการนี้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินการปฏิบัติที่มีระเบียบ ข้อบังคับ เช่น การร้องเพลง ดนตรี พลศึกษาการได้วาที่ การกล่าวสุนทรพจน์ ละครเวที

3.4.4 ดูกระบวนการ วิธีการนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ กระบวนการคิดของผู้เรียนมากกว่าที่จะดูผลงานหรือการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ทราบกระบวนการคิดที่ผู้เรียนใช้ วิธีการที่พบว่าครูผู้สอนใช้อยู่เป็นประจำในกระบวนการเรียนการสอน คือ การให้นักเรียนคิดต่างๆ การตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ โดยครูจะเป็นผู้สังเกตวิธีการคิด ของผู้เรียน วิธีการเช่นนี้เป็นกระบวนการที่จะให้ข้อมูลเพื่อการวินิจฉัย และเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหมาะกับการประเมินพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะนิสัย

จากแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาพิจารณากำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะทางภาษาได้ โดยการสังเกตผ่านพฤติกรรมปฏิบัติต่างๆ เช่น การเล่าเรื่อง การให้คำชี้แจง การเล่าประสบการณ์ การร่วมกิจกรรมต่างๆ การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม/บุคคล หากผลการเรียนรู้

ที่ต้องการจากการเรียน คือ ความรู้ ความคิดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษา การใช้ภาษา
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินที่เหมาะสม คือ การใช้ข้อสอบ ซึ่งอาจเป็นแบบ
เลือกตอบ หรือให้สร้างคำตอบ

การอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนมีหลาย
ลักษณะ มีองค์ประกอบทางจิตวิทยา สภาพร่างกายและสภาพทางสังคมรวมอยู่ด้วย มีผู้ให้
ความหมายการอ่านไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546, หน้า 1364)
ให้ความหมายของคำว่า “อ่าน” ไว้ว่า ว่าตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วยเรียกว่าอ่าน
ออกเสียง ถ้าไม่ออกเสียงเรียกว่า อ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาดูให้เข้าใจ เช่น อ่านสีหน้า
อ่านริมฝีปาก

ศิริพร ลิ้มตระกูล (2543, หน้า 5) ได้กล่าวว่า การอ่านคือ กระบวนการแห่ง
ความคิด ในการรับสารเข้าในขณะที่ย่านสมองของผู้อ่านจะต้องคิดตามผู้เขียนหรือตีความ
ข้อความที่อ่าน ไปด้วยตลอดเวลา ผู้อ่านที่ดีนั้นจะต้องเข้าใจข้อความที่ตนอ่านได้อย่าง
รวดเร็วและถูกต้อง

สนธิ สัตโยภาส (2545, หน้า 92) กล่าวว่า การอ่านเป็นการแปล
ความหมาย ของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำความคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์
ตัวอักษรจึงเป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนเสียงพูด ดังนั้นหัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจ
ความหมายของคำ

สุพรรณวี วราทร (2545, หน้า 13) ได้อธิบายความหมายของการอ่าน
โดยสังเขปเปรียบเทียบการอ่านกับกระบวนการถอดรหัสเป็นปฏิกริยาอันเป็นผลจาก
การเห็นสัญลักษณ์ หรือข้อความ การอ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะทางความคิด เป็น
กระบวนการทางสมองที่ซับซ้อนประกอบด้วย การเห็นและรับรู้ข้อความ (word perception)
การเข้าใจ (apprehension) และการแปลความหมาย (interpretation)

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2547, หน้า 3) ได้กล่าวว่า การอ่านหมายถึง
การบริโภคคำที่เขียนออกมาเป็นตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ โดยมีกระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ที่เริ่มมาจาก “แสง” ที่สะท้อนมาจากหนังสือผ่านเลนส์นัยน์ตาและประสาทตา เข้าสู่เซลล์สมองไปเป็นความคิด (Idea) ความรับรู้ (Perception) และความจำทั้งระยะสั้น และระยะยาว (Memory) การอ่านจึงมิใช่การมองไปที่คำหรือสัญลักษณ์และตัวหนังสือเพียงเท่านั้น แต่ประกอบไปด้วยสมาธิ คือ ใจที่สงบนิ่ง การรับรู้ การจัดลำดับและประมวลข้อมูล ที่ได้จากการรับรู้ให้ได้สาระมากที่สุด

บรรพต ศิริชัย (2547, หน้า 2) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางความคิดในการรับสาร ขณะที่อ่านสมองของผู้อ่านจะต้องแปลความหมาย ดีความ ข้อความ หรือเรื่องราวที่อ่านไปด้วยตลอดเวลา ในระหว่างที่ผู้อ่านกำลังอ่านหนังสืออยู่นั้น จะต้องใช้กลวิธีหลายๆ อย่าง เพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องราวได้เร็วขึ้นได้แก่ ความรู้เดิมในคำศัพท์ เพื่อใช้อธิบายความหมาย แปลความ ดีความ และขยายความจากเรื่องที่อ่านได้ นอกจากนี้ผู้อ่านจะต้องมีความคิดเชิงวิจารณ์ และสร้างสรรค์ สามารถพิจารณาเหตุผลจากข้อความที่อ่าน เข้าใจความคิดหรือความมุ่งหมายของผู้เขียน รวบรวมความคิดที่ได้จากการอ่านแล้วนำไปประสานกับประสบการณ์เดิมของตนเป็นความคิดใหม่ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

การุณันท์ รัตนแสนวงษ์ (2548, หน้า 27) ได้กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การเข้าใจหนังสือด้วยการสังเกต พิจารณาถ่ายทอดความรู้ความคิดของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน การตีความจากการอ่านไปใช้ประโยชน์ก็มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะการอ่านจะทำให้เราได้รับความรู้ข่าวสาร ทำให้เรามีความคิดที่กว้างขวางขึ้น และยังก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจด้วย

ธนู ทดแทนคุณ และ กุลวดี แพทย์พิทักษ์ (2548, หน้า 46) ได้กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การรับรู้และแปลความหมายของตัวอักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายต่างๆ มาเป็นความคิด ความรู้และนความเข้าใจระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านเพื่อที่ผู้อ่านสามารถนำความจากสารนั้นไปใช้ประโยชน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 4-7) ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านไว้ว่า ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน อ่านได้คล่องและเร็ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญทักษะหนึ่ง นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านได้ให้ความหมายการอ่านไว้ต่างๆ กัน

วรรณิ โสมประยูร (2553, หน้า 128) การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือ

สัญลักษณ์ โดยออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านสามารถนำความหมายนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ลำลี รักสุทธิ (2553, หน้า 5) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การตีความ แปลความจากตัวอักษรที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์ต่างๆ ออกมาเป็นข้อมูล ความรู้ สู่การรับรู้ การเข้าใจของผู้อ่าน

สรุปว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางความคิดในการรับสาร เป็นพฤติกรรมทางการใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นการแปลความหมายของตัวอักษร สัญลักษณ์ ภาพที่ได้ดูออกมาเป็นถ้อยคำและความคิด ทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านแล้วนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งด้านสติปัญญา สังคมและอารมณ์

2. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการดำเนินชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบัน การอ่านช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่าน ช่วยให้ผู้อ่านทันต่อเหตุการณ์ เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เสริมความคิด ความฉลาด รอบรู้ ยิ่งผู้อ่าน อ่านมากก็จะมีความรู้ มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มพูนมากขึ้น

พินิตนันท์ บุญพามี (2542, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ สรุปได้ว่า การอ่านมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน การอ่านช่วยให้เราสามารถติดตามความเคลื่อนไหว และได้ก้าวทันเหตุการณ์ การอ่านจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ส่งเสริมให้เกิดความงอกงามทางวุฒิภาวะ วุฒิปัญญา การอ่านเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมความรู้ ความเข้าใจของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาให้ถึงกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การอ่าน นำมนุษย์ผ่านพรมแดนทางภูมิประเทศ และวัฒนธรรม ขณะเดียวกันการอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินในชีวิตมากขึ้น

ดวงใจ ไทยอุบุญ (2545, หน้า 48) กล่าวว่า การอ่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้าผู้อ่าน อ่านอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ เพราะจะทำให้ผู้อ่านเกิดปัญญา เกิดความคิด สร้างสรรค์ ผู้อ่านไม่เฉพาะแต่จะได้ความรู้ ได้รู้จักใช้สำนวนโวหาร ยังได้แง่คิดจากหนังสือเหล่านั้น ได้รู้ถึงความคิดที่แตกต่างกัน สามารถประเมินค่าเรื่องที่อ่านและนำไปใช้ประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547, หน้า 7-8) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อผู้อ่าน การอ่านจะช่วยสร้างความคิด ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสังคมและสภาพแวดล้อมรอบตัว รู้จักรูปแบบของสารประเภทต่างๆ ทำให้เกิดทักษะการสรุปข้อมูล และจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่แล้วสรุปออกมาเป็นแนวคิดเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์

เสาวลักษณ์ ทรองจิต (2547, หน้า 26) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะจำเป็นต้องอ่านให้เข้าใจในการติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น และนำความรู้ประสบการณ์ต่างๆ จากเรื่องทีอ่านไปสร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้

วรรณิ โสมประยูร (2553, หน้า 128-129) กล่าวว่า โดยทั่วไปการอ่านหนังสือมีผลสำคัญต่อผู้อ่าน 2 ประการ คือ ประการแรกอ่านแล้วได้ “อรรถ” ประการที่สองอ่านแล้วได้ “รส” ถ้าผู้อ่านสำนึกอยู่ตลอดเวลาถึงผลสำคัญทั้งสองประการนี้ย่อมจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากหนังสือนั้นตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนเสมอ อย่างไรก็ตามการอ่านมีความสำคัญต่อคน ทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพซึ่งอาจกล่าวสรุปได้ ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาการต่างๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ

2. ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นรวมไปกับทักษะการฟัง การพูด และการเขียนทั้งในด้านภารกิจส่วนตัวและการประกอบอาชีพการงานต่างๆ ในสังคม

3. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งทีอ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพ หรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้มีมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีโอกาสและชื่อเสียง

5. การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูดปราศรัย การบรรยาย หรือการอภิปรายปัญหาต่างๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือให้แก่ตนเอง

6. การอ่านหนังสือ หรือสิ่งพิมพ์หลายชนิด นับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ได้เป็นอย่างดี

7. การอ่านเรื่องราวต่างๆ ในอดีต เช่น ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้คนรู้จักอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยเอาไว้ และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

จากความสำคัญของการอ่านที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การอ่านช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านความคิด คิดสร้างสรรค์ มีเหตุผลในการตัดสินใจ เพิ่มพูนความรู้ ทันท่องเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการอ่านยังช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข

3. ประเภทและวิธีของการอ่าน

เนื่องจากคำ ข้อความ ประโยค สัญลักษณ์หรือสารที่ใช้ในการอ่านมีคุณลักษณะที่มากมายแตกต่างกันไป สามารถแยกออกเป็นประเภทและวิธีของการอ่านได้หลายประเภทและหลายวิธี มีนักการศึกษาได้แยกประเภทและวิธีการอ่านไว้หลายท่านทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

กองทัพ เคลือบพินิจกุล (2542, หน้า 93-94) ได้แบ่งประเภทของการอ่านเป็น 2 วิธีใหญ่ๆ เหมือนกันกับพินิจกุล จันทร์เพ็ญ (2542, หน้า 75-78) ได้แบ่งไว้ คือ

1. การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านให้เกิดเสียงดัง (Sound Reading) คือ การเปล่งเสียงตามอักษร ถ้อยคำและเครื่องหมายต่างๆ ที่เขียนไว้ออกมาให้ถูกต้องชัดถ้อยชัดคำและเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟัง การอ่านออกเสียงผู้อ่านต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสายตา สมองและอวัยวะในการออกเสียง ผู้อ่านต้องใช้สายตากวาดไปตามตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรคและต้องแบ่งใจความไว้ แปลงความคิดเป็นเสียง แล้วจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงตามความหมายของถ้อยคำ

2. การอ่านในใจ คือ การอ่านไม่ออกเสียงหรืออ่านเงียบ (Silent Reading) เวลาอ่านจะไม่ใช้อวัยวะที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะสายตากวาดไปตามตัวอักษร นัยน์ตารับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตาไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำแล้วตีความต่างๆ ออกมา การอ่านในใจจึงเป็นการอ่านที่มุ่งจะเก็บใจความให้ถูกต้อง รวดเร็ว อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวจากการอ่านในใจได้เร็วกว่าการออกเสียงจึงเป็นการอ่านเพื่อให้ตนเองเท่านั้นที่รับรู้แต่เพียงผู้เดียว

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549, หน้า 97) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 5 ประเภท สรุปได้ดังนี้ คือ

1. การแจกกลูก การอ่านแจกกลูกมี 2 ลักษณะ คือ

1.1 การแจกกลูกในมาตราตัวสะกดแม่ ก กา กง กน กม เกย เกอว กก กต และกบ โดยจะเริ่มสอนให้จำและออกเสียงพยัญชนะและสระให้ได้ก่อน จากนั้นจึงเริ่มแจกกลูกในมาตราแม่ ก กา ใช้การสะกดคำไปที่ละคำไล่ไปตามลำดับของสระ แล้วจึงอ่านโดยไม่สะกดคำ จึงเรียกว่า แจกกลูกสะกดคำ แล้วอ่านคำในมาตราตัวสะกดทุกมาตราตามลำดับจนคล่อง จากนั้นจะอ่านเป็นเรื่องเพื่อประยุกต์หลักการอ่านนำไปสู่การอ่านคำที่เป็นเรื่องอย่างหลากหลาย

1.2 การเทียบเสียง เป็นวิธีแจกกลูกวิธีหนึ่ง เมื่อนักเรียนอ่านคำได้แล้วให้นำรูปคำมาแจกกลูกโดยเปลี่ยนพยัญชนะต้นหรือพยัญชนะท้าย เช่น บ้าน สูตรของคำให้เปลี่ยนพยัญชนะต้น เช่น ก้าน บ้าน ร้าน ค้าน เป็นต้น

2. การสะกดคำ หมายถึง การอ่านโดยนำเสียงพยัญชนะต้นและตัวสะกดมาประสมเป็นคำอ่าน การอ่านสะกดคำจะต้องให้นักเรียนสังเกตรูปคำพร้อมกับการอ่าน และสอนอ่านสะกดคำพร้อมกับการเขียน โดยนำคำที่มีความหมายมาสอนก่อนเมื่อสะกดคำจนจำคำได้แล้วจึงแจกกลูก เพราะการสะกดคำจะเป็นเครื่องมือการอ่านคำใหม่โดยเริ่มจากคำง่ายๆ แล้วบอกทิศทางออกเสียงแล้วแจกคำโดยเปลี่ยนพยัญชนะ

3. การผันเสียงวรรณยุกต์ หมายถึง การอ่านคำโดยแจกแจงวรรณยุกต์ของคำได้ตามลำดับเสียงโดยมีเครื่องหมายวรรณยุกต์เป็นตัวกำหนด เครื่องหมายวรรณยุกต์ของไทยมี 4 รูป ได้แก่ เอก โท ตรี จัตวา เสียงวรรณยุกต์ของไทยมี 5 เสียง คือ เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี เสียงจัตวา

4. การอ่านออกเสียง หมายถึง การเปล่งเสียงถ้อยคำหรือเครื่องหมายต่างๆ ที่เขียนไว้ออกมาให้ชัดถ้อยชัดคำและเป็นที่เข้าใจแก่ผู้ฟัง การอ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักภาษาหรืออักขรวิธี เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผู้อ่านมีความรู้ในหลักภาษาไทยมากน้อยเพียงใด เช่น การอ่านอักษรนำ อักษรควบ คำแผลง คำพ้อง คำสมาส ตัวเลข ตัวย่อและเครื่องหมายต่างๆ ทั้งยังทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้และความเพลิดเพลิน เช่น การอ่านร้อยแก้ว ร้อยกรอง ถ้ารู้หลักการอ่าน สามารถอ่านได้ถูกจังหวะ สีสาว รู้จักใช้น้ำเสียง ทำให้เกิดความซาบซึ้งในการอ่าน

5. การอ่านในใจ (อ่านจับใจความ) หมายถึง การแปลความหมายของอักษรออกมาเป็นความคิดซึ่งไม่ได้พูดออกมาเป็นเสียงและนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 37) ได้กล่าวถึงประเภทและวิธีอ่านแบบต่างๆ ที่คล้ายกับ 2 ท่านแรกโดยกล่าวว่า ครูและนักเรียนรวมทั้งบุคคลทั่วไป มักเข้าใจว่า การอ่านมี 2 วิธี คือ อ่านออกเสียงกับอ่านในใจ ซึ่งเป็นการเข้าใจผิด เพราะนั่นเป็นการแบ่งประเภทของการอ่านมิใช่วิธีการอ่าน การอ่านในใจเป็นทักษะการอ่านที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ต้องใช้มากกว่าการออกเสียง การอ่านในใจเป็นทักษะจำเป็นที่ต้องใช้ในการเรียน การอ่านในใจมีวิธีการอ่านที่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ เช่น ใช้ในการอ่านตำรา อ่านหนังสือพิมพ์หรืออ่านนิตยสารบันเทิงต่างๆ ส่วนแต่ใช้วิธีการอ่านที่แตกต่างกัน ดังนั้น นักเรียนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการอ่านในใจแบบต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. วิธีอ่านปกติ เป็นวิธีที่คนทั่วไปปฏิบัติ เป็นการอ่านสารที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของผู้อ่าน ไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดความยาว
2. วิธีอ่านสำรวจ เป็นการอ่านในใจที่ใช้เวลาในการอ่านไม่มากนัก ผู้อ่านต้องอาศัยความชำนาญในการเคลื่อนสายตาและกวาดสายตาอย่างรวดเร็วเพื่อค้นหาคำสำคัญหรือหัวข้อที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
3. วิธีอ่านละเอียด เป็นการอ่านอย่างรอบคอบและระมัดระวังเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร อ่านทุกถ้อยคำอย่างคำอย่างเข้าใจความหมายโดยตรงและโดยนัย ใช้สมาธิ
4. วิธีอ่านเร็ว อัตราเร็วในการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการอ่าน เช่นเดียวกับความถูกต้องของการอ่าน การอ่านเร็วต้องใช้สมาธิและต้องพยายามจับใจความให้ได้
5. วิธีอ่านคร่าวๆ เป็นการอ่านในใจแบบหนึ่งที่ผู้อ่านจะใช้วิธีกวาดสายตาอย่างรวดเร็วคล้ายการสำรวจ แต่เป็นการอ่านเพื่อยืนยันความถูกต้องในเรื่องนั้น

วรรณิ โสุมประยูร (2553, หน้า 132-133) ได้กล่าวถึงการแบ่งการอ่านเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนว่า การแบ่งประเภทการอ่านโดยคำนึงถึงเสียงเป็นหลัก ได้แก่ การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ นอกจากนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแล้วเรียนและดำรงชีวิตแล้ว ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนการสอนทักษะภาษา เพื่อให้ครูสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาสามารถเห็นขอบข่ายการสอนและวิธีสอนอ่านได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะภาษาได้สะดวกและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. การอ่านออกเสียง แบ่งได้ 3 แบบ คือ
  - 1.1 การอ่านร้อยแก้ว
  - 1.2 การอ่านร้อยกรอง
  - 1.3 การอ่านทำนองเสนาะ
2. การอ่านในใจ แบ่งได้ 7 แบบ ได้แก่
  - 2.1 การอ่านแบบค้นคว้าหาความรู้ เช่น อ่านตำรา
  - 2.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญ หรือหาสาระสำคัญของเรื่อง เช่น อ่านบทความ
  - 2.3 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกตอน เช่น การอ่านประวัติศาสตร์ อ่านลำดับเหตุการณ์
  - 2.4 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติการ เช่น อ่านคู่มือการใช้ไฟฟ้า อ่านวิธีประกอบอาหาร
  - 2.5 การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อหาเหตุผล เช่น อ่านเหตุการณ์สำคัญ
  - 2.6 การอ่านแบบไตร่ตรองโดยใช้วิจารณญาณเพื่อหาข้อเท็จจริง ข้อดีข้อเสีย สำหรับเลือกแนวทางปฏิบัติ เช่น อ่านโฆษณา
  - 2.7 การอ่านแบบคร่าวๆ เพื่อสังเกตและจดจำ เช่น อ่านชื่อสถานที่ต่างๆ เวลานั่งรถผ่าน

ลำลี รักสุทธิ (2553, หน้า 9) กล่าวว่า การอ่านนั้นมีหลายวิธี เราจะเลือกวิธีใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการอ่านครั้งนั้น สามารถจำแนกการอ่านได้ 7 วิธี คือ

  1. อ่านคร่าวๆ เพื่อให้รู้เพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สารบัญ คำนำ
  2. อ่านเก็บแนวคิด ใช้เมื่อจะต้องการอ่านหนังสือหรือเอกสารนั้นแล้วทำบันทึกย่อไว้ทบทวนภายหลัง
3. อ่านแบบตรวจตรา คือการอ่านวิธีหนึ่ง รวมกับวิธีที่สองและอ่านเฉพาะส่วนสำคัญที่ต้องการเป็นหลัก
4. อ่านอย่างศึกษาค้นคว้า การอ่านวิธีนี้ใช้วิธีที่สามเป็นหลัก
5. อ่านเชิงวิเคราะห์หรืออ่านตีความ
6. อ่านเก็บข้อมูล
7. อ่านโดยใช้วิจารณญาณ

จากการศึกษาประเภทและวิธีของการอ่านสรุปได้ว่าการอ่านนั้นมีหลายวิธี เราจะเลือกวิธีใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการอ่าน แต่โดยหลักๆ แล้ว วิธีการอ่านแบ่งได้ 2 วิธีใหญ่ๆ คือ 1) การอ่านออกเสียง ให้ถูกต้องตามหลักภาษาหรืออักขรวิธี สามารถอ่านได้ถูกต้องจังหวะ ลีลา 2) การอ่านในใจ คือ การอ่านไม่ออกเสียงใช้เฉพาะสายตากวาดไปตามตัวอักษร ให้สมองรับรู้เพื่อจดจำแล้วตีความต่างๆ ออกมา เป็นการแปลความหมายของอักษรออกมาเป็นความคิดซึ่งไม่ได้พูดออกมาเป็นเสียงและนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์

หนังสือส่งเสริมการอ่าน

1. ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้หลายท่านด้วยกัน ผู้วิจัยสรุปพอสังเขป ดังนี้

บันลือ พุกกะวัน (2536, หน้า 37) ให้ความหมายว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นหนังสืออ่านประกอบที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้คำจากที่เรียนมา มาใช้ในรูปแบบที่แปลกแตกต่างไปจากรูปเดิมซึ่งรวมทั้งหนังสือที่มุ่งปูพื้นฐานความพร้อมในการอ่านของเด็กแรกเรียนด้วย

ถวัลย์ มาศจรัส (2540, หน้า 11) ให้ความหมายว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านคือ หนังสือที่มุ่งเน้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านไปในตัว โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ความคิดปรัชญา และบันเทิง ซึ่งอาจเป็นหนังสือสารคดี เรื่องสั้น หรือนวนิยาย

วินัย รอดจ่าย (2540, หน้า 8) ให้ความหมายว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก คือหนังสือที่เขียนให้เด็กและเยาวชนอ่านโดยเฉพาะ หรืออาจให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟังก็ได้ถ้าเด็กยังเล็กโดยมุ่งเน้นที่จะให้เด็กเกิดความสุขสนานเพลิดเพลิน

จินตนา ไบกาชูยี (2542, หน้า 7) ให้ความหมายว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน (Children's Book) คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เน้นไปในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือ สารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่มีลักษณะไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ และมีสารประโยชน์

หฤษฎสา ดวงจันทร์โชติ (2549, หน้า 29) ให้ความหมายว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือหนังสือที่ให้ความรู้ ความบันเทิงกับเด็ก โดยไม่ขัดต่อศีลธรรม ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม ให้ปรัชญาแนวคิด สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

ลำลี รักสุทธิ (2553, หน้า 58) ให้ความหมายว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่มุ่งเน้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะไปในตัว โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิดปรัชญา และบันเทิง

Atkison (1963, p. 24) ได้กล่าวถึงความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ว่า เป็นบทเรียนที่มุ่งทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางด้านการเรียน โดยการเตรียมบทเรียนไว้ตามลำดับขั้นตอน เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาตามลำดับขั้นตอนที่วางไว้จะได้รับความรู้ และทักษะจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Hartley (1972, p. 16) ได้กล่าวถึงหนังสือส่งเสริมการอ่านว่าเป็นวิธีสอนที่มีลำดับขั้นตอน ซึ่งสามารถจัดตามจุดประสงค์ได้ในบทเรียน ได้มีการเรียบเรียงเนื้อหาและวิธีการสอนเป็นลำดับขั้นตอนและให้ผู้เรียนหาคำตอบที่ถูกต้องได้เอง

สรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ ความบันเทิง คดีเตือนใจ และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก อาจเป็นหนังสือประเภทสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ โดยมีเนื้อเรื่องที่ไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรม และศีลธรรมอันดีงามของสังคม

2. ความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นหนังสือที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

จินตนา ไบกาชฎี (2542, หน้า 8-9) ได้กล่าวว่า การจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็ก ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน สนองความต้องการของวัยเด็ก
2. ช่วยสร้างความคิดคำนึงดี และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
3. ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญตามวัย
4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันน่าพึงปรารถนาให้บังเกิดแก่เด็ก

5. ช่วยให้เด็กรู้จักอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง เกิดนิสัยรักการอ่าน

6. ช่วยทดแทนความรู้สึกที่เด็กขาดหายไป เช่น ความว่าเหว่

7. ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัย เป็นการป้องกันไม่让孩子หันไปอ่านและสนใจเรื่องของผู้ใหญ่เร็วกว่าวัยกำหนด อันจะเป็นสิ่งชักนำให้เด็กประพฤติดนในสิ่งที่ไม่สมควร

อรอนงค์ โชคสกุล (2544, หน้า 60) ได้กล่าวถึง ความสำคัญ หรือ คุณค่าของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีต่อเด็ก ดังนี้

1. ได้รับความรู้ ความคิดจากหนังสือมากมาย
  2. ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและความสุขกับการอ่านหนังสือ
  3. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้ต้องคิด
  4. ทำให้เด็กเป็นคนที่มีอารมณ์แจ่มใส ไม่สับสนวุ่นวาย
- นอกจากนี้ยังทำให้เด็กเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้
1. ได้รู้จักวิธีการแก้ปัญหาจากเรื่องที่อ่าน
  2. ได้ทราบถึงความเป็นจริงรอบๆ ตัว
  3. ได้มีประสบการณ์กว้างไกล รู้จักค้นหาเรื่องราวของชีวิตมากขึ้น
  4. ได้รู้จักการตัดสินใจในการปฏิบัติตาม
  5. ได้รับความสนุกสนานร่วมกัน

ธวัชชัย มีประเสริฐ (2552, หน้า 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนาน เพลิดเพลิน สนองความต้องการ
  2. ต้องการของวัยนักเรียน
  3. ช่วยสร้างความคิดคำนึงและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน
  4. ช่วยพัฒนาการเรียนด้านภาษาของนักเรียน
  5. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ
  6. ช่วยให้นักเรียนรู้จักอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น เกิดนิสัยรักการอ่าน
- ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เด็กในอนาคต ในแง่ที่รู้จักใช้การอ่านเป็นเครื่องมือหาความรู้ ช่วยให้นักเรียนอ่านหนังสือได้เหมาะสมกับวัย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับเด็กเพราะนอกจากจะช่วยให้ความรู้ ความคิด กับเด็กแล้ว ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน สร้างความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการใช้ภาษา ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และยังช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก

3. จุดประสงค์ในการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน

นักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดประสงค์ในการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2540, หน้า 13-14) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ว่า ในการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านนั้นมีวัตถุประสงค์หลักๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อตอบสนองจุดหมายของหลักสูตร
  2. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่นๆ
  3. เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน
  4. เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในทุกกลุ่มประสบการณ์
  5. เพื่อเสริมทักษะในการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน
- สุนีย์ ชุมจิต (2542, หน้า 61) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของหนังสือสำหรับเด็กได้

ดังนี้

1. เพื่อเป็นการสร้างภูมิปัญญาให้กับเด็ก
2. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมที่ดีให้กับเด็ก
3. เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เพื่อให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน
5. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก

สมศรี รอดทอง (2547, หน้า 6) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน
2. เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3. เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
 4. เพื่อตอบสนองความสนใจและต้องการของเด็กหลายๆ ด้าน
 จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ที่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็ก พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
2. เพื่อเสริมสร้างให้เด็กรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
3. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดี
5. เพื่อส่งเสริมศีลธรรมและการกระทำที่ดี
6. เพื่อส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีของชาติ

กฤษยา แสงเดช (2548, หน้า 5) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน
2. เพื่อใช้ประกอบการสอนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
3. เพื่อเสริมทักษะการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
4. เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของเด็กๆ หลายด้าน

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์สำคัญในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ มุ่งเน้นนิสัยรักการอ่านความสนุกสนานเพลิดเพลิน เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ช่วยในการเรียนภาษาของเด็กและปูพื้นฐานในการเรียนให้แก่นักเรียน

4. ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

หนังสือส่งเสริมการอ่านสามารถแบ่งได้หลายประเภท ซึ่งนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

วินัย รอดจ่าย (2540, หน้า 9) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. หนังสือบันเทิงคดี คือหนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็กเขียนได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ดังนี้

- 1.1 นิทาน
- 1.2 นวนิยาย

- 1.3 เรื่องสั้น
- 1.4 เรื่องแปล
- 1.5 การ์ตูน
2. หนังสือสารคดี คือหนังสือที่ให้ความรู้แก่เด็ก แบ่งได้ดังนี้
  - 2.1 สารคดีทั่วไป
  - 2.2 สารคดีชีวประวัติ
  - 2.3 สารคดีท่องเที่ยว
3. หนังสือร้อยกรอง คือหนังสือประเภทบันเทิงคดีอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แบ่งได้ดังนี้
  - 3.1 ร้อยกรองสำหรับเด็ก ได้แก่ เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก
  - 3.2 ร้อยกรองสำหรับเด็กวัยรุ่น ได้แก่ เพลงประกอบการเล่นของเด็ก ปริศนาคำทาย และบทกลอนสอนใจวัยรุ่น

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2542, หน้า 52) ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กโดยยึดเกณฑ์ 4 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

  1. แบ่งตามระดับอายุของเด็ก แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ
    - 1.1 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 1-3 ปี
    - 1.2 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี
    - 1.3 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 6-8 ปี
    - 1.4 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 9-11 ปี
  2. แบ่งตามลักษณะเนื้อหาของเรื่อง แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ
    - 2.1 หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน 3-6 ปี
    - 2.2 หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น 7-10 ปี
    - 2.3 หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น 11-12 ปี
    - 2.4 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 9-11 ปี
  3. แบ่งตามลักษณะของเรื่อง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ
    - 3.1 หนังสือสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี (Fiction)
    - 3.2 หนังสือสำหรับเด็กประเภทสารคดี (Non - Fiction)
  4. แบ่งตามลักษณะวิธีการเขียนเรื่อง แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ
    - 4.1 หนังสือสำหรับเด็กประเภทร้อยแก้ว (Prose)

4.2 หนังสือสำหรับเด็กประเภทร้อยกรอง (Verse)

นพวรรณ ศิริเวชกุล และปานบุญ ศิริเวชกุล (2546, หน้า 10) กล่าวว่า หนังสือสำหรับเด็กถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ บันเทิงคดีและสารคดี ซึ่งเป็น การแบ่งอย่างกว้างๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน แต่หากพิจารณาให้ละเอียดไปตามอายุ ของผู้อ่าน ประเภทของหนังสือนี้จะต้องมีความแตกต่างกันในเรื่องของเนื้อหาภาษาและ การนำเสนอที่มีระดับความซับซ้อนของเรื่องจึงมีการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กไว้ หลายลักษณะด้วยกัน โดยยึดวิธีการเขียนหรือรูปแบบของหนังสือและวัยของเด็กเป็นหลัก และหากยึดตามหลักการนี้จะแบ่งหนังสือสำหรับเด็กได้ 3 ประเภท คือ

1. หนังสือบันเทิงคดี คือหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เขียนได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งสามารถแบ่งได้อีกหลายรูปแบบ เช่น นิทาน นิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปลการ์ตูน เป็นต้น
  2. หนังสือสารคดี คือหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนใน เรื่องต่างๆ รอบตัว แบ่งออกเป็นสารคดีทั่วไป สารคดีชีวประวัติ สารคดีท่องเที่ยว เป็นต้น
  3. หนังสือภาพ คือหนังสือที่ใช้รูปภาพเป็นสื่อในการเรียนรู้ ซึ่งจัดทำขึ้น สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนจนถึงระดับประถมศึกษาตอนต้นที่ยังไม่สามารถอ่านคำมากๆ ได้
- สมศรี รอดทอง (2547, หน้า 9) ได้แบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ไว้ดังนี้

1. หนังสือภาพ เป็นหนังสือที่ใช้รูปภาพอธิบายเรื่อง
2. หนังสือนิทานภาพ เป็นหนังสือที่ใช้ภาพประกอบเรื่อง
3. บทกลอนกล่อมเด็ก เป็นบทกลอนที่แต่งมาจากอารมณ์ของผู้เขียน
4. หนังสือสารคดีหรือความรู้ทั่วไป เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ข้อเท็จจริง กับเด็กมีเนื้อหาในสาขาวิชาต่างๆ แต่ไม่ลึกซึ้งเกินไป
5. หนังสือนิทาน เช่น นิทานพื้นบ้าน นิทานไม่รู้จบ
6. หนังสือการ์ตูน
7. หนังสือนวนิยายสำหรับเด็ก มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับผู้ใหญ่แต่ตัวละครอาจเป็นเด็ก
8. หนังสืออ้างอิงสำหรับเด็ก เป็นหนังสือที่ช่วยในการค้นคว้าและตอบ คำถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้
9. วารสารและหนังสือพิมพ์

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการแบ่ง เช่น แบ่งตามระดับอายุของเด็ก แบ่งตามลักษณะเนื้อหาของเรื่อง แบ่งตามลักษณะวิธีการเขียนเรื่อง เป็นต้น

5. ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กในวัยต่างๆ

เด็กในแต่ละวัยย่อมมีความสนใจในการอ่านที่แตกต่างกันซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กในวัยต่างๆ ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527, หน้า 52-54) ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านหนังสือโดยแบ่งตามวัยของเด็ก ได้ดังนี้

1. วัย 0-3 ขวบ สนใจดูรูปภาพ ดอกไม้ แม่ พ่อ เด็กด้วยกัน เด็กวัยนี้มีความสนใจน้อยมาก ประมาณไม่เกิน 5 นาที หนังสือเด็กวัยนี้ควรทำเป็นลักษณะตัวตุ๊กตาหรือรูปสัตว์
  2. เด็กวัย 3-6 ขวบ (อนุบาล - ป.1 ระยะต้น) วัยนี้เริ่มหัดอ่านสนใจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ต้นไม้ สัตว์ พ่อ แม่ เด็กในวัยเดียวกัน ท้องฟ้า ธรรมชาติ ความสนใจวัยนี้สั้นมากประมาณ 5- 10 นาที หนังสือเด็กวัยนี้เน้นรูปภาพตัวหนังสือน้อยๆ
  3. เด็กวัย 6-8 ขวบ (ป.1 - ระยะปลาย ป.2) สนใจเรื่องต่างๆ เพิ่มมากขึ้น รู้ศัพท์ต่างๆ มากขึ้น ชอบเรื่องต้นไม้ ดอกไม้ นิทานต่างๆ เทวดา นางฟ้า การ์ตูน ความสนใจในการอ่านยาวขึ้นประมาณ 15- 20 นาที หนังสือวัยนี้เน้นรูปภาพมาก
  4. เด็กวัย 8-11ปี (ป.3-ป.4) สนใจเรื่องเป็นจริงเพิ่มมากขึ้นสนใจเกี่ยวกับการผจญภัยต่างๆ การต่อสู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การทดลองง่ายๆ (สำหรับเด็กชาย) เด็กหญิงสนใจเรื่องการแต่งกาย เสื้อผ้า การบ้านการเรือน ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบเหมือนกันคือ วรรณคดี นิยายสำหรับเด็กง่ายๆ เทพบุตร ชาคก คำพังเพย เรื่องตลก หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้เน้นรูปภาพและเนื้อเรื่องเท่าๆ กัน หรือ อาจจะมีรูปน้อยลงได้ ลดสีลงได้ เนื้อเรื่องยาวขึ้น
  5. เด็กวัย 12-14 ปี (ชั้นประถมปลาย) วัยนี้จะเรียกได้ว่าเป็นวัยรุ่นก็ได้ ความสนใจในการอ่านกว้างมากขึ้น รู้จักวิธินิยกรรมการอ่าน หาข้อเท็จจริงมาพิสูจน์ หนังสือเด็กวัยนี้เน้นเนื้อเรื่องมากกว่ารูป ส่วนมากจะเป็นหนังสือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก
- ภิญญาพร นิตยะประภา (2534, หน้า 21-22) ได้ประมวลความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กวัยต่างๆ ดังนี้

1. อายุ 4-5 ขวบ ชอบดูรูปภาพในหนังสือ ชอบฟังนิทานสั้นๆ ง่ายๆ และกลอนสั้นๆ
2. อายุ 6-8 ขวบ ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ต่างๆ สัตว์ป่า เทพนิยายคำกลอนง่ายๆ เรื่องจริงที่เด็กเคยพบเห็นในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน และโรงเรียน
3. อายุ 9 ขวบ ยังชอบนิยายเรื่องสัตว์ต่างๆ อยู่ แต่ชอบเรื่องจริงมากกว่าที่จะให้สัตว์พูดได้ ชอบเรื่องผจญภัย ชอบนิทานเกี่ยวกับชนชาติต่างๆ
4. อายุ 10 ขวบ เด็กวัยนี้ไม่ต่างจากกับเด็กอายุ 9 ขวบมากนัก แต่เด็กชายจะชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องการเดินทางใหม่ๆ
5. อายุ 11 ขวบ เด็กชายชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการผจญภัย เด็กหญิงเริ่มอ่านนวนิยาย
6. อายุ 12 ขวบ เด็กชายชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการผจญภัย ทั้งเด็กหญิงเด็กชายชอบอ่านนวนิยาย
7. อายุ 13 ขวบ ยังชอบอ่านเรื่องการผจญภัยอยู่ นอกจากนี้ยังชอบหนังสือเกี่ยวกับการประดิษฐ์ เด็กหญิงชอบอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่
8. อายุ 14 ปี ชอบอ่านนิยายทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย และชอบอ่านนิตยสารโดยเลือกอ่านเฉพาะเรื่องในแขนงวิชาที่ชอบ
9. อายุ 15 ปี เด็กหญิงและเด็กชายเริ่มมีความชอบต่างกันมาก เด็กหญิงชอบอ่านนวนิยายสะท้อนอารมณ์ คำประพันธ์ เด็กชายจะเลือกอ่านเฉพาะบางเรื่องที่ตนเองชอบเท่านั้น
10. เด็กวัยรุ่น ชอบอ่านหนังสือประเภทที่เกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นเดียวกับตนหนีออกจากบ้านมาเผชิญชีวิตตามลำพัง

วินัย รอดจ่าย (2540, หน้า 10) ได้แบ่งเกณฑ์ความสนใจตามอายุของเด็กได้ดังนี้

1. สำหรับเด็กอายุ 3-5 ขวบ มักชอบฟังเรื่องเล่าประเภทนิทานต่างๆ ที่สร้างสรรค์จินตนาการให้กว้างไกล โดยเฉพาะการเล่านิทานก่อนนอนเป็นสิ่งที่โปรดปรานของเด็กวัยนี้เป็นอย่างยิ่ง
2. สำหรับเด็กอายุ 6-8 ขวบ ความสนใจตามธรรมชาติของเด็กวัยนี้จะพุ่งไปยังเรื่องราวที่ไม่ได้พบเห็นอยู่ในชีวิตประจำวัน อาจเกี่ยวพันไปถึงเทพนิยาย ตำนาน ลึกลับ มหัศจรรย์มีการผจญภัยบ้างให้ตื่นเต้นและชวนติดตาม

3. สำหรับเด็กอายุ 9-11 ขวบ ความสนใจของเด็กวัยนี้เป็นเรื่องราวของ เหตุผลแม้จะเป็นสิ่งลึกลับมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นก็ต้องอยู่ภายใต้กฎของเหตุผล หรือความเป็นจริง เรื่องราวทางวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่เด็กวัยนี้สนใจเป็นพิเศษ ยิ่งเป็นเรื่องราวที่ตื่นเต้น ระทึกใจระคนกับเหตุผลที่ชวนฉงนสนเท่ห์ด้วยแล้วยิ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กสนใจมากขึ้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2540, หน้า 17) ได้แบ่งความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กไว้ดังนี้

1. เด็กอายุ 6-7 ปี ชอบและสนใจอ่านเรื่องเกี่ยวกับเทพนิยายรวมทั้งนิทานเกี่ยวกับธรรมชาติ
2. เด็กอายุ 8 ปี ชอบและสนใจอ่านเรื่องเกี่ยวกับเทพนิยาย เริ่มชอบนิทานที่มีเรื่องราวเหมือนจริง
3. เด็กอายุ 9 ปี ชอบเทพนิยายที่ใกล้กับชีวิตจริง
4. เด็กอายุ 10 ปี ชอบการผจญภัย นิทานเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของคนในต่างแดนการท่องเที่ยว ชีวิตประวัติบุคคลสำคัญ หนังสือเกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไกต่างๆ นิทานโบราณ ตำนานบางเรื่อง
5. เด็กอายุ 11 ปี สนใจเรื่องผจญภัยลึกลับ ชอบเรื่องวิทยาศาสตร์มากขึ้นเรื่องสัตว์และนิทานเกี่ยวกับธรรมชาติ รวมทั้งเริ่มสนใจอยากรู้อยากเห็นเรื่องของเด็กวัยเดียวกันมากขึ้น
6. เด็กอายุ 12 ปี สนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประวัติ บ้านและโรงเรียน เรื่องผจญภัยและนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่
7. เด็กอายุ 13-14 ปี ชอบอ่านเกี่ยวกับงานอดิเรก สนใจเรื่องกลไกและวิทยาศาสตร์มากขึ้น เรื่องผจญภัยของเด็กชาย

จินตนา ไบกาซุฮิ (2542, หน้า 20-27) ได้แบ่งระดับความสนใจและความสามารถในการอ่านของเด็กวัยต่างๆ ดังนี้

1. เด็กวัยเริ่มเรียน (2-5 ขวบ) เด็กวัยนี้ยังอ่านหนังสือไม่ออก แต่ดูภาพและฟังเรื่องราวได้ มีความสนใจในตัวเองและเด็กในวัยเดียวกัน เด็กวัยนี้ชอบเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสัตว์ที่พูดได้ คิดและทำเหมือนมนุษย์ สังคมของสัตว์ การผจญภัยของสัตว์ต่างๆ การดำเนินชีวิตของครอบครัว
2. เด็กวัยประถมศึกษา อาจแบ่งย่อยออกเป็นวัยต่างๆ ดังนี้

2.1 วัย 6-7 ขวบ วัยนี้อ่านหนังสือได้บ้าง ชอบอ่านเกี่ยวกับเรื่อง เทวดา นางฟ้า นิทาน นิยายต่างๆ ที่มีตัวละครดีและตัวละครร้าย อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับ ธรรมชาติของคน สัตว์ และต้นไม้ เนื้อเรื่องควรเป็นเรื่องสั้นๆ

2.2 วัย 8-9 ขวบ เด็กวัยนี้อ่านหนังสือได้มากขึ้น ชอบอ่านนิทาน นิยาย เช่น นิทานพื้นเมือง นิทานตำนาน มีเนื้อเรื่องดำเนินไปอย่างสนุกสนาน เนื้อเรื่องมี ชับซ้อนขึ้นบ้าง มีตัวพระเอก นางเอก นางร้าย และตัวเทวดามาโปรด เด็กชายเริ่มสนใจ สิ่งที่ตัวเองสนใจซึ่งไม่เหมือนกับเด็กหญิงชอบอ่านเรื่องสนุกเกี่ยวกับนิยาย เทพนิยาย นางฟ้า เทวดา ข้อพึงระวังสำหรับเด็กวัยนี้คือผู้อ่านมักจะเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละคร ดังนั้นการเลือกหนังสือให้เด็กในวัยนี้อ่าน จึงควรเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความดี และมีใจเมตตากรุณา

2.3 วัย 9-10 ขวบ เด็กวัยนี้อ่านหนังสือคล่อง มีความสนใจในการ อ่านอย่างจริงจัง เด็กหญิงและเด็กชายแยกอ่านหนังสือตามความสนใจของตน เด็กหญิง ชอบอ่านเรื่องกระจุ้มกระจิม เรื่องตลก นิทาน นิยาย เรื่องชีวิตในครอบครัว ส่วนเด็กชาย ชอบเรื่องกีฬา เรื่องผจญภัยเรื่องเครื่องกลต่างๆ เรื่องการส่งเสริมเป็นวีรบุรุษ หรือพระเอก เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ส่วนเรื่องที่ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบเหมือนกันคือหนังสือ การ์ตูน เรื่องชีวประวัติบุคคล ที่เน้นชีวิตในวัยเด็กเรื่องการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ ในเชิงผจญภัย นิทานชาดก นิทานคติธรรมคำสอน หรือคติธรรมตามความเชื่อในท้องถิ่น

2.4 เด็กวัยมัธยมศึกษาตอนต้น หรือวัยก่อนวัยรุ่น (12-14 ขวบ) ใน ระยะเวลาที่เด็กทั้งสองเพศเริ่มแสดงความแตกต่างในสิ่งที่ชอบไม่เหมือนกัน เด็กหญิงจะเข้ากลุ่ม เพศเดียวกันมีอุปนิสัยและความชอบเหมือนกัน ส่วนเด็กชายจะเลือกเพื่อนชายที่ชอบ กิจกรรมเหมือนกัน ส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการค้นคว้า ทดลอง กีฬา เรื่องกำลังภายใน การ์ตูน ส่วนเด็กหญิงมีความจริงจังในการเรียนมากกว่าเด็กชาย ชอบ อ่านหนังสือนิยายรักหวานแหวว โรแมนติก นิยายรักเกี่ยวกับครอบครัว เป็นต้น

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็ก วัยต่างๆ จะแตกต่างกัน เด็กวัย 0 - 3 ขวบ สนใจรูปภาพ ดอกไม้ แม่ พ่อ เด็กวัย 3-5 ขวบ ชอบนิทานเกี่ยวกับสัตว์ที่พูดได้ เด็กวัย 6 - 8 ขวบ ชอบนิทานเกี่ยวกับเรื่องเทวดา นางฟ้า และชอบเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละคร เด็กวัย 9- 11 ขวบ ชอบนิทาน นิยาย เรื่องราวที่มี เหตุผล และเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยเด็กวัย 12 - 14 ขวบ เด็กชายชอบเกี่ยวกับการ ค้นคว้า ทดลอง กีฬา การ์ตูน ส่วนเด็กหญิงชอบนิยายรักหวานแหวว นิยายรักเกี่ยวกับชีวิต ครอบครั

6. ลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีคุณภาพจะต้องยึดหลักเกณฑ์ในการจัดทำ ซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการ ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

หทัย ต้นหยง (2529, หน้า 108-159) ได้สรุปหลักการสร้างเรื่องสำหรับเด็ก ว่าควรยึดหลักดังนี้

1. หลักการสร้างสรรค์ ประกอบไปด้วย

- 1.1 การตั้งชื่อเรื่อง ต้องมีลีลาเร้าใจ สอดคล้องกับเนื้อหา ภาษาทันสมัย สั้นกะทัดรัด ให้มีโนภาพทางจริยธรรม
- 1.2 การสร้างเอกภาพ (Unity) ของเค้าโครงเรื่อง ฉากและการใช้ภาษา มีจุดสุดยอดแห่งความคิดอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 1.3 การสร้างสัมพันธภาพ (Coherence) คือ เรื่องผูกพันกันเป็นลูกโซ่ตลอดเรื่อง
- 1.4 การสร้างสารัตถภาพ (Emphasis) เน้นเพื่อให้เกิดความหนักแน่นชัดเจน
- 1.5 สร้างดุลยภาพ (Balancing) การปรับภาวะให้เกิดระดับพอดีต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่าน
- 1.6 สร้างประดิษฐการ (Invention) คือ การตกแต่งงานเขียนให้เกิดความสละสลวยสร้างความซึ่งใจ เร้าใจให้เด็กอยากอ่านหนังสือ
- 1.7 สร้างจรรยาบรรณ (Ethicality) เรื่องที่สร้างต้องมีคุณธรรมจริยธรรม

2. การใช้ภาษาสำหรับเด็ก

- 2.1 ใช้ภาษาพูดหรือสนทนา ซึ่งมีลักษณะเป็นธรรมชาติ เน้นการใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเป็นส่วนมาก
- 2.2 ใช้ภาษาตรงๆ เข้าใจง่าย ไม่ต้องแปลความหมายอีกครั้ง
- 2.3 ใช้ภาษาสอดคล้องกับภาพในหนังสือ
- 2.4 ประโยคที่ใช้ควรเป็นประโยคสั้นๆ ถ้อยคำกระชับแน่น
- 2.5 ใช้ภาษาสุภาพ
- 2.6 ใช้คำทันสมัย ถูกต้องหลักไวยากรณ์

3. การจัดภาพในหนังสือสำหรับเด็ก เด็กโตขนาดอายุ 6 – 12 ขวบ ควรใช้ภาพขนาดครึ่งของหน้า อาจจะเป็นภาพเหมือน หรือภาพการ์ตูนก็ได้ ส่วนสีนั้นทั้งเด็กเล็กหรือเด็กโตชอบประเภทแม่สีและสีจุดขนาดพอดี โดยเน้นสีแดง เหลือง น้ำเงิน และเขียว

4. การใช้ขนาดตัวอักษร เด็กโตควรใช้ขนาดตัวอักษร 24 พอยต์ (3 มม.)

5. การจัดหน้าควรคำนึงถึงดุลยภาพ คือ สร้างความรู้สึกที่สมดุลของเด็ก ผู้อ่านหนังสือมีเกณฑ์กลางของเนื้อหาทั้งชายและขวา ภายในหนังสือมีความกลมกลืนอย่างสนิท แนบเนียนไม่ขัดความรู้สึก มีจุดเด่น เร้าอารมณ์

วินัย รอดจ่าย (2540, หน้า 9-10) กล่าวว่า ลักษณะหนังสือที่ดี คือหนังสือที่เด็กอ่านแล้วสนุกสนานเพลิดเพลิน มีเนื้อหาสาระตรงกับใจที่เด็กอยากอ่าน มีรูปเล่มสีสันสวยงามสะดุดตาชวนให้หยิบขึ้นมาดูมาอ่านโดยไม่ต้องบังคับ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือที่ให้ความรู้หรือบันเทิงคดี ลักษณะหนังสือที่ดีแบ่งได้เป็น 3 ประการ คือ

1. ด้านเทคนิคการพิมพ์และการจัดรูปเล่ม การจัดพิมพ์ภาพและตัวอักษรต้องชัดเจน ดึงดูดความสนใจของเด็ก

2. ด้านเนื้อหา เนื้อหาน่าสนใจ มีความสนุกสนาน ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหายาวหรือสั้นให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก อ่านแล้วได้ประโยชน์และแง่คิดจากการอ่าน

3. ด้านภาพประกอบ วาดอย่างประณีต สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ถูกต้องและน่าสนใจ

จินตนา ไบกาซุอี (2542, หน้า 10-19) ได้กล่าวถึงหนังสือสำหรับเด็กที่ดีว่าควรมีลักษณะทั่วไปดังนี้

1. เนื้อหาไม่ซับซ้อนและแก่นเรื่องชัดเจนแต่เพียงเรื่องเดียว ไม่ควรมีหลายเรื่องเพราะจะทำให้ผู้อ่านในวัยนี้สับสนได้ง่าย

2. เนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย ความสามารถในการอ่านและความสนใจในการอ่านของผู้อ่านตามระดับวัย

3. แนวการเขียนเนื้อหาหรือการเสนอเนื้อหา รูปแบบในการเสนอเนื้อหา หรือแนวการเขียนมีหลายประเภท มีทั้ง นิยาย นิทาน นิทานพื้นเมือง เรื่องสั้น สารคดี บทกวี บทละคร จดหมาย บันทึกเรื่อง ฯลฯ ต้องมีเนื้อหาหรือโครงเรื่องให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของเรื่อง พูดย่างๆ ก็คือเด็กอ่านรู้เรื่อง

4. ภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก การจัดสัดส่วนของภาพกับเนื้อเรื่อง ขึ้นอยู่กับวัยของเด็กผู้อ่าน เด็กอายุน้อยต้องมีภาพมาก เด็กอายุมากมีภาพน้อยลง

5. ภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก ต้องใช้ “คำง่าย” ที่ไม่ต้องแปลซ้ำอีกครึ่งหนึ่ง หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยากๆ หรือคำศัพท์ทางวิชาการ

6. ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษร หนังสือสำหรับเด็กควรใช้ประโยคสั้นๆ ไม่ยากนัก โดยเฉพาะหนังสือภาพและการ์ตูนเหมาะกับวัยของผู้อ่าน หากเป็นเด็กเล็กถึงชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป. 1-3) ควรใช้ขนาดตัวอักษรโตประมาณ 32-28 พอยต์ ส่วนเด็กประถมศึกษาตอนปลายใช้ขนาด 20 -18 พอยต์

สุนีย์ ชุมจิต (2542, หน้า 50) ได้สรุปลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็กกว่าควรพิจารณา ดังนี้

1. หนังสือเล่มนั้นสนองความต้องการของเด็กหรือไม่
2. หนังสือเล่มนั้นเหมาะสมกับความสนใจของเด็กวัยนั้นหรือไม่ โดยนำหนังสือนั้นไปให้เด็กอ่านดู
3. หนังสืออื่นๆ เหมาะสมกับความสามารถของเด็กที่จะอ่านหรือไม่ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมในการใช้ภาษา ความเหมาะสมกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของเด็ก เนื้อเรื่องควรเป็นนิทานสั้นๆ หรือเรื่องจริงใกล้ตัวเด็กมากที่สุด
4. ให้แง่คิดด้านศีลธรรม
5. รูปเล่มของหนังสือและราคา ควรมีรูปเล่มและสีสันดึงดูดความสนใจ ราคาไม่แพงเกินไป
6. ผู้แต่ง แต่งเรื่องที่เขาถนัด สนใจ และมีชื่อเสียงเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในเรื่องที่เขียน
7. ปีที่แต่งต้องไม่นานเกินไป เพราะเหตุการณ์อาจคลาดเคลื่อนได้
8. เนื้อเรื่องมีแก่นสาระ ใจความถูกต้องตามความเป็นจริง มีประโยชน์ ช่วยให้เพลิดเพลิน
9. ตัวอย่างมีเหตุผลเชื่อถือได้ แจ่มชัด เห็นจริงเห็นจัง
10. ภาพประกอบ พิมพ์โดยใช้กระดาษที่มีความชัดเจนสีสวยงาม
11. ความมุ่งหมายของผู้เขียนดี มุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้อ่าน
12. การสรุปมีความกลมกลืนดี ทำให้เป็นที่ต้องใจของผู้อ่าน

ผกา วลี คุณสัจย์ (2544, หน้า 34-35) กล่าวถึง การกำหนดเกณฑ์เพื่อ พิจารณาลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กไว้ 7 ประการ คือ ลักษณะรูปเล่ม ลักษณะของ หนังสือ การวางโครงเรื่อง การใช้ภาษา ภาพ เนื้อเรื่อง และข้อควรระวังเพิ่มเติม ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม

- 1.1 การเย็บเล่มเข้าปกควรมั่นคง ทนทานต่อการใช้
- 1.2 การจัดหน้าต้องกระจ่างชัด มีช่องว่างเว้นดูสวยงาม
- 1.3 ความผิดพลาดในการพิมพ์ต้องไม่ผิดเลย

2. ลักษณะของหนังสือ

- 2.1 ต้องมีภาพประกอบเพื่อล่อให้เด็กสนใจ
- 2.2 การวางโครงเรื่องต้องสืบเนื่องเป็นเรื่องราว ชวนให้ผู้อ่านติดตาม
- 2.3 โครงเรื่องต้องมีเหตุผล
- 2.4 เรื่องราวนั้นๆ เด็กอ่านแล้วเข้าใจ นึกตามเรื่องได้
- 2.5 สิ่งที่ย่านั้นผ่านความรู้สึกเกิดอารมณ์ร่วม
- 2.6 ปมของเรื่องควรมีตลกขบขัน และความร่าเริง

3. การใช้ภาษา

- 3.1 ระดับของภาษาเหมาะสมกับวัย
- 3.2 เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม
- 3.3 ตรงกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร
- 3.4 สอดแทรกอารมณ์ขัน

4. ภาพ

- 4.1 บอกเนื้อเรื่อง อธิบายเรื่องได้แจ่มชัด
- 4.2 การวาดภาพเป็นไปในลักษณะสวยงาม
- 4.3 แสดงอาการเคลื่อนไหวเข้ากับเรื่อง
- 4.4 ควรเป็นภาพสีจะช่วยให้สนใจมากขึ้น

5. เนื้อเรื่อง

- 5.1 วางจุดมุ่งหมายจะให้อะไรกับผู้อ่าน
- 5.2 ให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดจากเรื่อง of ตัวละคร
- 5.3 ประโยชน์ที่ได้รับแฝงคุณธรรม เห็นผลของการประพฤติดี

6. ข้อควรระวังเพิ่มเติม

- 6.1 โครงเรื่องเหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์

- 6.2 สนองความต้องการของเด็ก
- 6.3 เรื่องราวกระตุ้นอารมณ์ ปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อผู้อ่าน
- 6.4 เป็นเรื่องราวที่มีความตลก สอดแทรกอารมณ์ขัน
- 6.5 ภาพและเนื้อเรื่องมีความสอดคล้อง
- 6.6 ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ได้ประโยชน์กว้างขวางต่อการอ่าน
- 6.7 มีการซ้ำคำและจังหวะเพียงพอ เพื่อส่งเสริมให้อยากอ่าน
- 6.8 ลักษณะของตัวละคร มีบุคลิกประจำให้เป็นจุดสนใจ
- 6.9 อ่านแล้วเข้าใจกิจกรรมประกอบ

อรอนงค์ โชคสกุล (2544, หน้า 7-9) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. เนื้อหาของหนังสือต้องมีความเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และความสนใจของเด็ก เนื้อหาจะต้องมีความสนุกสนาน มีการดำเนินเรื่องน่าสนใจ ไม่ใช้การบรรยายมากเกินไปไม่ทำให้น่าเบื่อ เด็กเล็กๆ ควรจะมีเนื้อหาเพียงเล็กน้อยใน 1 หน้า ถ้าเป็นเด็กที่โตขึ้นเนื้อหาก็จะเพิ่มขึ้นตามวัยของเด็กได้ แต่ต้องดูความเหมาะสมเป็นเกณฑ์ในการจัดทำเนื้อหา
2. เนื้อหาต้องมีแก่นของเรื่อง หรือวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เนื้อหาของหนังสือระดับเด็กเล็ก ควรมีความคิดรวบยอดเพียงอย่างเดียว เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ไม่สับสน ส่วนเนื้อหาของเด็กที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น จะมีความคิดรวบยอดมากกว่าหนึ่งอย่างก็ได้ แต่จะต้องสอดคล้องกันอย่างมีระบบและมีความเหมาะสมกลมกลืนกันได้อย่างดีอีกด้วย
3. เนื้อหาจะต้องมีรูปแบบการเขียนที่ชัดเจน เช่น จะเขียนเนื้อหาเป็นบทร้อยแก้วหรือบทร้อยกรองก็ควรกำหนดให้แน่นอนก่อนจะลงมือเขียน นอกจากนี้จะกำหนดการเขียนเป็นบทร้อยแก้วหรือบทร้อยกรองแล้วยังจะต้องกำหนดให้ชัดเจนอีกว่าจะเขียนเนื้อหาในรูปแบบใด เช่น นิทาน นิทานพื้นบ้าน เรื่องสั้น บทละคร สารคดี เป็นต้น
4. จำนวนภาษา ลักษณะการเขียนประโยคในหนังสือเด็ก จำนวนภาษา และประโยคที่จะนำมาเขียนในหนังสือเด็กจะต้องเป็นภาษาง่ายๆ อ่านแล้วสามารถเข้าใจความหมายได้โดยไม่ต้องนำมาแปลอีกครั้ง และการเขียนทุกคำจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เด็กๆ จะได้นำไปใช้ได้ถูกต้อง ทั้งในด้านการเขียนและการนำไปใช้ต่อไป

5. ภาพประกอบที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก การใช้ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก มีหลายวิธี เช่น ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพตัดแปะ เป็นต้น ในการนำภาพมาประกอบหนังสือสำหรับเด็กเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้จัดทำจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย เพื่อจะได้จัดทำภาพประกอบได้อย่างเหมาะสมตามความสนใจและพัฒนาการของเด็กดังเช่น เด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 2-6 ขวบ) ควรเป็นหนังสือที่มีภาพมากๆ มีตัวหนังสือประกอบได้เล็กน้อย แต่สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ 12-14 ขวบ) ไม่จำเป็นต้องมีภาพประกอบทุกหน้า

6. ขนาดตัวอักษรและขนาดของรูปเล่ม ในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ขนาดของตัวอักษรที่จะใช้ในเนื้อเรื่องควรจะให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น เด็กวัยก่อนเรียนใช้ตัวอักษรโตขนาดประมาณ 24 - 30 พอยท์ (ประมาณ 1 / 2 ซม.) และตัวอักษรที่ใช้ไม่ควรเป็นตัวอักษรลอยควรเป็นตัวอักษรที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจน อ่านง่าย การเขียนอักษรแต่ละตัวถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเด็กวัยที่สูงขึ้นตัวอักษรจะมีขนาดลดลงได้ตามความเหมาะสม สำหรับขนาดของรูปเล่มหนังสือสำหรับเด็กควรมีขนาดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป จำนวนหน้าก็เช่นเดียวกันต้องมีจำนวนเหมาะสมกับวัยของเด็ก การจัดทำรูปเล่มจะทำได้เป็นแนวนอนหรือแนวตั้งก็ได้ ในการจัดทำรูปเล่มการเข้าเล่มก็เป็นส่วนสำคัญ เพราะถ้าเราจัดทำรูปเล่มไม่แข็งแรงจะทำให้หนังสือขาดได้ง่ายไม่สะดวกในการนำไปอ่านของเด็กๆ ปกของหนังสือจึงควรใช้กระดาษหนาทำปกแข็งเพื่อความแข็งแรงและคงทน นอกจากนี้ลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กที่กล่าวมาแล้ว ในตอนสุดท้ายของหนังสือสำหรับเด็กอาจมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและมีความสัมพันธ์กับหนังสือให้เด็กได้ทำกิจกรรมนั้นๆ หลังจากอ่านหนังสือสำหรับเด็กจบแล้ว เช่น คำอธิบายศัพท์ คำถามแบบฝึกหัด เกม เป็นต้น

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2545, หน้า 84-85) กล่าวว่าลักษณะหนังสือที่ดีและเหมาะสมสำหรับเด็กจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ทำให้เด็กและผู้ใหญ่เกิดความสนุกสนาน
2. กระตุ้นจินตนาการของเด็ก
3. ช่วยให้เด็กเข้าใจตนเองและรู้สึกว่าได้อยู่โดดเดี่ยว
4. ทำให้เด็กได้พบเห็นสิ่งต่างๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับตัวเขา
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นหาและใช้ภาในหลายๆ ทาง
6. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นหาความเป็นไปของสิ่งๆ ที่อาจไม่ได้

เกิดขึ้นใน Space และ Time ที่เขารู้จักมาก่อน

7. ให้ข้อมูลข่าวสารแก่เด็ก
  8. เป็นช่องทางให้เด็กๆ ได้หลีกหนีความซ้ำซากจำเจในชีวิตประจำวัน
  9. ถ้าเรื่องเน้นความจริงและเหตุการณ์จริงควรวาดภาพความจริงในประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง
  10. ดึงความสนใจของเด็กลงไปสู่รายละเอียด เช่น ภาพวาดคู่กับเนื้อหา มีคำร้องคู่กับดนตรี เป็นต้น
  11. เป็นวรรณกรรมที่ดี ทั้งโครงเรื่อง/ลักษณะที่เด่นชัดของตัวละคร/การใช้ภาษาสร้างสรรค์ และมีลักษณะเป็นเรื่องที่ไม่ตาย (Timelessness)
  12. ดึงดูดใจด้วยความงดงาม
  13. กล่าวถึงอารมณ์ของมนุษย์อย่างระมัดระวัง เสนอแนะวิธีการที่สร้างสรรค์แก่เด็กในการเผชิญความลำบากต่างๆ
  14. ไม่ควรสร้างความขบขันบนความเจ็บปวดของคนอื่น
  15. อย่าใช้ภาษาหรือปฏิบัติต่อเด็กในเชิงตำหนิติเตียนดูหมิ่น
- สมศรี รอดทอง (2547, หน้า 8) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีไว้ดังนี้
1. เนื้อหาตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละเพศแต่ละวัยซึ่งผู้เขียนจะต้องศึกษาจิตวิทยาของเด็กก่อนที่จะเขียน
  2. รูปเล่มกะทัดรัดไม่ใหญ่เกินไป ถ้าเป็นหนังสือเด็กเล็กควรมีรูปวางแปลกๆ
  3. รูปภาพสวยงาม ชัดเจน มีศิลป์ ถ้าเป็นหนังสือเด็กเล็กควรมีภาพมากและเป็นภาพสีสดใส เด็กสนใจภาพทางขวามากกว่าภาพทางซ้าย
  4. ตัวหนังสือโต ชัดเจน เหมาะสมกับสายตาของเด็กแต่ละวัย โดยทั่วไปเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ใช้ขนาดตัวอักษร 18-20 พอยต์
  5. ภาษาที่ใช้เป็นภาษาง่ายๆ เป็นภาษาเดียวกับวัย
  6. ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง
  7. จำนวนหน้าไม่มากนัก
  8. เนื้อหานอกจากให้ความบันเทิงแล้วควรให้ความรู้ ช่วยให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเอง
  9. ตัวละครอยู่ในวัยเดียวกับเด็ก

สรุปได้ว่า ลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่าน จะต้องสร้างโดยคำนึงถึงวัยและความสนใจของเด็ก เนื้อหาที่น่าสนใจ มีความสนุกสนาน ภาพประกอบจะต้องมีสีสันสวยงามสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องและขนาดตัวอักษรต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก ในตอนสุดท้ายของหนังสืออาจมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและมีความสัมพันธ์กับหนังสือให้เด็กได้ทำกิจกรรมนั้นๆ หลังจากอ่านหนังสือสำหรับเด็กจบแล้ว เช่น คำถามแบบฝึกหัด เป็นต้น

7. การจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักในการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

จินตนา ไบกาชูยี (2542, หน้า 51-54) ได้แนะนำขั้นตอนการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กไว้ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นวางแผนการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก

1. สสำรวจแรงบันดาลใจในการเขียนว่ามีความประสงค์จะเขียนหนังสือสำหรับเด็กเพื่ออะไร

2. ศึกษาลักษณะหนังสือสำหรับเด็กในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี

2.1 มีวัตถุประสงค์หรือแก่นเรื่องที่ชัดเจน ไม่ซับซ้อน ไม่ยากเกินวัยเพียงหนึ่งเรื่อง

2.2 มีเนื้อหาเหมาะสมตามวัย ระดับชั้น ความสนใจและภูมิหลังของผู้อ่าน

2.3 มีสำนวนภาษาซึ่งยากง่ายหรือมีประโยค - คำ ที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้อ่าน

2.4 มีแนวการเขียนเหมาะสมกับเนื้อหาและประเภทของหนังสือ

2.5 มีโครงเรื่องที่สนุกชวนให้ติดตามอ่าน

2.6 มีรูปเล่มที่เหมาะสม มีภาพประกอบ มีการจัดหน้าที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

2.7 มีความสอดคล้องกับจิตวิทยาในการอ่านของเด็กตามระดับวัย

3. กำหนดองค์ประกอบในการเขียน ซึ่งสิ่งที่ต้องกำหนดมีดังนี้

3.1 กำหนดประเภทของหนังสือ เลือกประเภทที่ตนมีความถนัดมากที่สุดประเภทหนังสือที่นิยมเขียนให้เด็กอ่าน เช่น สารคดี บันเทิงคดี นิทาน ร้อยกรอง การ์ตูน หนังสือภาพ เป็นต้น

3.2 กำหนดผู้อ่านเลือกกลุ่มผู้อ่านว่าจะเขียนเรื่องให้เด็กกลุ่มใดอ่าน

3.2.1 วัยอนุบาล (อ่านไม่ได้ ดูได้แต่ภาพ และฟังเรื่อง)

3.2.2 วัยประถมต้น (อ่านออกแต่ไม่คล่อง)

3.2.3 วัยประถมปลาย (อ่านเป็น อ่านได้คล่อง)

3.2.4 วัยรุ่นตอนต้น – มัธยมต้น (อ่านเก่ง อ่านได้ฉะฉาน)

3.2.5 วัยรุ่นตอนปลาย – มัธยมปลาย (เลือกอ่านตามปรารถนา)

3.3 กำหนดหัวข้อเรื่อง / เนื้อหา เลือกหาหัวข้อเรื่องหรือเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาเขียน มีข้อพิจารณาจาก

3.3.1 หลักสูตรทุกระดับในกลุ่มวิชาต่างๆ

3.3.2 ชุมชนรอบตัว ปัญหาใกล้ตัว สังคมบ้านเมือง ชุมชน

สิ่งแวดล้อมเด็ก

3.3.3 ความสนใจในการอ่านของเด็กตามวัย ความนิยมใน

ห้องตลาด

3.4 ศึกษาข้อมูลของหัวเรื่องหรือเนื้อหา และอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้อง

ดังนี้

3.4.1 กำหนดข้อมูล เตรียมหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น หนังสือวารสาร พงศาวดาร รายงานการวิจัย ฯลฯ

3.4.2 สืบค้นหนังสือที่มีเนื้อหานั้น หรือในแนวนั้นที่มีอยู่ใน

ห้องตลาด ในห้องสมุด

3.4.3 ศึกษาหนังสือสำหรับเด็ก หรือหนังสือที่ชนะการประกวด

3.5 วางจุดประสงค์ หรือแก่นเรื่อง หรือแนวคิดหลักของเรื่อง โดยเน้น

ให้มีลักษณะดังนี้

3.5.1 มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ

3.5.2 มีแก่นเรื่องเพียงแก่นเดียว หรือถ้ามีหลายเรื่องควรเกี่ยวโยง

เชื่อมต่อกันเป็นแนวเรื่องเดียวกัน

3.6 วางโครงสร้าง เนื้อหาหรือโครงเรื่อง (Plot) โครงสร้างของหนังสือ
แนวสารคดีและหนังสือบันเทิงคดีมีความแตกต่างกันจึงต้องทำให้ถูกต้อง

3.6.1 หนังสือสารคดี ทำขอบข่ายหรือโครงสร้างขอบเนื้อหาที่จะ
เขียนโดยกำหนดเป็นหัวข้อเรื่อง หัวข้อเรื่องรอง บทนำเรื่อง บทเนื้อเรื่อง และบทสรุปหรือ
บทท้ายเรื่อง

3.6.2 หนังสือบันเทิงคดี สร้างโครงเรื่อง (Plot) ของเรื่องที่จะเขียน
โดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง (Story Mapping) ดังนี้

โครงเรื่องหนังสือบันเทิงคดี

(หนังสือส่งเสริมการอ่าน นิทาน นิยาย เรื่องสั้นสำหรับเด็ก)

ตอนต้นเรื่อง

↓ เปิดฉาก
แนะนำตัวละคร
↓ ปัญหาตัวละคร

ตอนกลางของเรื่อง

↓ ปัญหาของตัวละครส่งผลกระทบต่อให้เกิดเรื่องราวต่างๆ
ขึ้นหลายเรื่อง
↓ (เน้นแก่นเรื่อง)

ตอนปลายเรื่อง

แก้ไขปัญหา
นำไปสู่ตอนจบอย่างสร้างสรรค์
มีจุดสะเทือนใจ / จุดตื่นเต้น โดยเน้นเหตุการณ์ที่เคลื่อนไหว

3.7 เลือกแนวการเขียน กำหนดแนวการเขียน หรือกลวิธีในการเขียน
เรื่องทั้งแนวบันเทิงคดีเพื่อสร้างสรรค์จรรโลงใจ หรือสารคดี เพื่อนำเสนอเนื้อหา
รายละเอียด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 แนวสารคดี เน้นการให้ความรู้และความคิด ใช้แนวการเขียน
แบบ

- อรรถาธิบายโวหาร (อธิบายความ)
- บรรยายโวหาร
- พรรณนาโวหาร

- ความเรียง ร้อยแก้ว
- คำสัมภาษณ์ บทสนทนาของตัวละคร

3.7.2 แนวบันเทิงคดี เน้นการให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและ
สอดแทรกคติเตือนใจ เหมาะสมกับประเภทหนังสือดังนี้

- นิทาน นิทานพื้นเมือง ตำนาน เรื่องเล่าต่อมา
- นิยาย นวนิยาย เรื่องสั้นสมัยใหม่ บทละครพูด โดยใช้

รูปแบบวรรณศิลป์

- นิยายวิทยาศาสตร์

3.8 เลือกสรรสำหรับหนังสือบันเทิงคดี รสนิยมที่ใช้ในการเขียนเรื่อง
สำหรับเด็ก เช่น อัจฉาริษา รังแก กลั่นแกล้ง โศกเศร้า สะเทือนใจ ร้องไห้ ตลกขบขัน
หัวเราะ ลีกลับ สนุกเพลิดเพลิน ตื่นเต้น หวาดเสียว รักกระจุมกระจิม เลียดสะ กล้าหาญ
ให้อภัย บู๊ ชกต่อย โหดเหี้ยม ซ่าฟัน เป็นต้น

3.9 กำหนดวรรณศิลป์อื่นๆ ในการเขียนเรื่องแนวบันเทิงคดี
ซึ่งจะต้องกำหนดองค์ประกอบของวรรณศิลป์ เช่น ตัวละคร บทสนทนา ฉาก

3.10 ตั้งชื่อเรื่อง เป็นเรื่องที่สำคัญมากในการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก
โดยเฉพาะเรื่องแนวบันเทิงคดีจะต้องให้สั้นกะทัดรัด สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง สะดุดตา

3.11 กำหนดความยากง่ายของภาษา หรือสำนวนที่ใช้เขียนเรื่องต้อง
กำหนดความยากง่ายของภาษาที่จะใช้เขียนโดยพิจารณาจากกลุ่มผู้อ่าน

3.12 ออกแบบหนังสือ ควรกำหนดรูปลักษณ์ของหนังสือที่จะเขียน
(ไว้ในใจ) ล่วงหน้า โดยกำหนดเรื่องต่อไปนี้เป็น ขนาดรูปเล่ม ส่วนหน้า ส่วนกลาง
และส่วนท้ายของหนังสือภาพประกอบในเรื่องและภาพปก จำนวนหน้าทั้งหมด

ชั้นลงมือการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก

หลังจากได้วางแผนการจัดทำไว้เรียบร้อยแล้วถึงชั้นลงมือการจัดทำ
หนังสือ โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นแรก

1.1 เขียนประเภทหนังสือให้ชัดเจนว่าจะเขียนรูปแบบใด นิทาน
นิยายร่วมสมัยเรื่องสั้น ฯลฯ โดยเน้นความบันเทิงหรือสาระความรู้ หรือคติสอนใจ เรื่องใด
เรื่องหนึ่ง กำหนดให้แน่นอนและบันทึกไว้

- 1.2 เขียนแก่นเรื่อง (Theme) อย่างชัดเจนเพียงเรื่องเดียว สำหรับหนังสือแนวบันเทิงคดี และเขียนวัตถุประสงค์หรือแนวคิดหลักของเรื่องของหนังสือ
  - 1.3 เขียนโครงสร้างเนื้อหาสำหรับหนังสือแนวสารคดี หรือหนังสือแนววิชาการ
  - 1.4 เขียนโครงเรื่อง (Plot) อย่างคร่าวๆ สำหรับหนังสือบันเทิงคดี โดยมีเหตุการณ์ที่น่าสนใจในตอนต้นเรื่อง ตอนกลางของเรื่อง และตอนปลายของเรื่อง
  - 1.5 เขียนโครงเรื่องย่อๆ ลงในกระดาษ อ่านทบทวนดูโครงเรื่องให้ถูกใจ ผู้เขียนกำหนดวิธีการเขียน บทนำเรื่อง หรือการขึ้นต้นเรื่อง การดำเนินเรื่อง ตอนกลางและตอนปลายของเรื่องซึ่งนำไปสู่ตอนจบอย่างละเอียด โดยดูว่าสนองความพอใจของผู้เขียนหรือไม่
  - 1.6 สร้างตัวละครและอุปนิสัยให้ชัดเจน โดยเฉพาะตัวละครเอก
  - 1.7 สร้างรายละเอียดของฉาก ซึ่งได้แก่ บ้าน สถานที่ ถนนหนทาง บริเวณเรื่องราวที่เกิดขึ้น ระยะเวลา และฤดูกาล รวมทั้งเสื้อผ้าที่ตัวละครแต่งให้ถูกต้องตามยุคสมัยด้วย
  - 1.8 ทบทวนดูว่าโครงเรื่องสนุกเป็นที่น่าสนใจหรือไม่แล้วนำไปเล่าให้เด็ก 2-3 คนฟัง เพื่อดูว่าเด็กสนุกในการฟังหรือไม่
  - 1.9 ตรวจสอบดูว่าแก่นเรื่องที่แทรก หรือพรรณนะ หรือคุณธรรมตามที่กำหนดไว้ยังคงอยู่ในโครงเรื่องอย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจหรือไม่
  - 1.10 สัมภาษณ์ดูว่าโครงเรื่องมีการเคลื่อนไหวดีหรือไม่ ตัวละครสำคัญเป็นผู้ดำเนินเรื่องอย่างไรหรือไม่ เหตุการณ์ต่างๆ สอดคล้องรับกันดี มีเหตุผลดีหรือไม่
  - 1.11 กำหนดความยาวของเรื่อง จะใช้ประมาณกี่หน้า
2. ขั้นที่สอง
    - 2.1 ลงมือเขียนเรื่องอย่างละเอียดตามที่กำหนดไว้ในขั้นแรก แล้วตั้งชื่อเรื่อง
    - 2.2 ทบทวนดูว่าชื่อเรื่องเหมาะสมกับเรื่องหรือไม่ เนื้อเรื่องน่าเชื่อถือหรือไม่ ค่อยๆ ดำเนินไปอย่างเหมาะสมหรือไม่ ตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

2.3 เขียนเรื่องด้วยลายมืออ่านง่าย เก็บเอาไว้สักกระยะหนึ่งแล้วนำมาอ่านใหม่จนกว่าจะพอใจโดยไม่ปรับปรุงแก้ไขอีกแล้ว จากนั้นนำไปให้เพื่อนที่สนิทอ่านเพื่อให้ความคิดเห็นต่อนั้นนำไปให้เด็กอ่าน 2- 3 คน เพื่อดูว่าอ่านเข้าใจเรื่องโดยตลอดมีคำยากที่ไม่เข้าใจของเรื่องหรือไม่ และสามารถสรุปเรื่องในตอนจบได้หรือไม่ จากนั้นปรับปรุงจนพอใจ

3. ขั้นที่สาม

3.1 อ่านบททวนเรื่องโดยตลอดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจดูจำนวนภาษาที่ใช้และความกลมกลืนของเรื่อง

3.2 ลงมือเขียนเรื่องด้วยลายมือที่ชัดเจน

3.3 ถ้าจัดทำต้นฉบับเรื่องที่เป็นหนังสือการ์ตูนจะต้องจัดทำเป็นบทสคริปต์ละคร มีคำพูดโต้ตอบและคำบรรยายเรื่องและคำพูด

3.4 ถ้าจัดทำต้นฉบับเรื่องที่เป็นหนังสือภาพสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน หรือหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีรูปภาพประกอบทุกหน้าควรจัดทำต้นฉบับในลักษณะดัมมี่ ซึ่งเป็นรูปเล่มจำลอง (คล้ายเล่มที่จัดพิมพ์จริง) กำหนดเนื้อเรื่องลงในแต่ละหน้าพร้อมเลขหน้า

3.5 เมื่อจัดทำต้นฉบับเรียบร้อยแล้วอ่านบททวนต้นฉบับอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อตรวจดูความเรียบร้อยของทุกอย่างในต้นฉบับ โดยเฉพาะตัวสะกดและวรรคตอน

3.6 ลงมือวาดภาพประกอบ

สมศรี รอดทอง (2547, หน้า 12) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กไว้ตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก โดยอาจศึกษาหนังสือที่ชนะการประกวด เข้าฟังการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก

2. เลือกเนื้อหาที่จะนำมาเขียน ซึ่งอาจมาได้หลายทาง เช่น นำเนื้อเรื่องมาจากหลักสูตร หรือจากสภาพท้องถิ่น ความสนใจ และความต้องการของเด็กวัยต่างๆ

3. เขียนโครงเรื่อง (Plot) โดยจัดทำย่อๆ ให้เห็นชัดเจนตลอดเรื่อง เริ่มที่การวางเป้าหมายหรือแก่นของเรื่องก่อนแล้วจึงผูกเป็นโครงเรื่อง

4. การเขียนบทสคริปต์ (Script) เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ โดยบอกว่าแต่ละหน้าของหนังสือจะมีภาพและคำบรรยายอะไรบ้างและมีกี่หน้า

5. การทำดัมมี่ (Dummy) คือการทำหนังสือจำลองของหนังสือที่จะทำขึ้น เป็นการทดลองทำก่อนที่จะพิมพ์เป็นรูปเล่ม

6. การทำรูปเล่ม (Format) หมายถึงลักษณะรูปร่าง ขนาดกระดาษและขนาดตัวหนังสือ ลักษณะรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะ หยิบสะดวก ความหนาของหนังสือขึ้นอยู่กับอายุผู้อ่าน ขนาดรูปเล่มถือเอาความกะทัดรัด เปิดง่ายเป็นเกณฑ์ ซึ่งขนาดที่นิยมคือ ขนาดเล็ก 13 ซม. x 18.2 ซม. (16 หน้ายก) ขนาดกลาง 14.6 ซม. x 21 ซม. (16 หน้ายกใหญ่) ในแนวนอนหรือแนวตั้ง

7. การตั้งชื่อเรื่อง ซึ่งอาจตั้งก่อนหรือหลังการเขียนก็ได้ แต่ควรจะทำให้มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ทำให้เขาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่เด็กติดใจ เกิดภาพพจน์

จากเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่าการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยสำรวจจุดประสงค์ในการจัดทำ สำรวจประเภทของหนังสือที่ต้องการเขียน และกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นลงมือจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยกำหนดประเภทของหนังสือกำหนดโครงเรื่อง จากนั้นลงมือเขียนเรื่องอย่างละเอียดตามโครงเรื่องที่วางไว้พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่องและวาดภาพประกอบให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

8. การประเมินคุณภาพของหนังสือ

การประเมินคุณค่าของหนังสือ เป็นขั้นตอนหนึ่งของการวิเคราะห์หนังสือ คือ การให้บรรณาธิบายในแง่ต่างๆ เกี่ยวกับลักษณะของหนังสือที่นำมาวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างไม่มีอคติ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ของเอกชน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในโรงเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และตามใบประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการส่งเสริมการผลิต และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของเอกชน

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเกณฑ์พิจารณาคุณภาพต้นฉบับหนังสือ เพื่อให้ผู้ผลิตใช้เป็นแนวทางในกระบวนการประกันคุณภาพสื่อการเรียนรู้ของผู้ผลิตทั้งในการเรียบเรียง การตรวจสอบคุณภาพ และบรรณาธิการต้นฉบับ มี 4 ด้าน ดังนี้ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2546, หน้า 404)

1. เนื้อหา

1.1 สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ถูกต้องตามหลักวิชาและเป็นปัจจุบัน

1.3 ยากง่ายเหมาะกับช่วงชั้น

1.4 มีความยาวและเนื้อหาพอเหมาะ

1.5 มีแหล่งอ้างอิงค้นคว้าหรือบรรณานุกรม

1.6 ไม่ขัดต่อความมั่นคงและศีลธรรมอันดีงาม

2. ด้านการนำเสนอเนื้อหา

2.1 มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมและน่าสนใจ

2.2 เสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการอ่าน เพิ่มพูนทักษะการคิด

3. ด้านการใช้ภาษา

3.1 สื่อความหมายชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย

3.2 ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา

3.3 ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

3.4 ใช้ศัพท์เฉพาะถูกต้อง

4. ด้านการใช้ภาพประกอบ

4.1 ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน

4.2 เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา

4.3 มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ

4.4 ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจน

เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และนโยบายสื่อการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทุกประเภทและทุกช่วงชั้น ผู้วิจัยจึงประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง สระกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักเกณฑ์การตรวจประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ของเอกชน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2545 เรื่อง การส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของเอกชน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามเกณฑ์ใน 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น

บทร้อยกรอง

1. ความหมายของบทร้อยกรอง

คำว่า ร้อยกรอง ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Poetry บางครั้งก็เรียก บทกวี หรือ กวีนิพนธ์ คำว่าร้อยกรอง เป็นคำที่สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม กำหนดขึ้นใช้เรียกวรรณกรรมที่มีลักษณะบังคับในการแต่งเพื่อให้เข้ากับคำว่า “ร้อยแก้ว” ซึ่งเดิมบทประพันธ์ประเภทนี้ เรียกกันหลายอย่าง เช่น กลอน กาพย์ ฉันท์ กานท์ (दनया वगर्दरनख्य, 2542, หน้า 211) ได้มีผู้ให้คำจำกัดความของร้อยกรองไว้หลากหลายท่านดังนี้ คือ

นภดล สังข์ทอง (2544, หน้า 9) ให้ความหมายว่า บทร้อยกรอง หมายถึง คำที่เรียบเรียงตามฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ชนิดนั้นๆ ให้ความไพเราะเหมาะเจาะ ด้วยเสียงความหมาย หรืออาจกล่าวได้ว่า บทร้อยกรองนั้นเป็นรูปแบบการเขียนอย่างหนึ่งของไทยซึ่งแตกต่างไปจากร้อยกรองโดยมีลักษณะพิเศษ คือมีสัมผัส (คำคล้องจอง) การเลือกใช้คำที่มีลักษณะเหมาะสมกลมกลืนและยังรวมถึงความงดงามไพเราะ สละสลวย ในภาษาดูด้วย โดยบทร้อยกรองไทยมีหลายชนิด เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย

วิเชียร เกษประทุม (2550, หน้า 15) ให้ความหมายว่าร้อยกรอง หรือ คำประพันธ์ หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์ โดยมีกำหนดข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้เกิดความครึกครื้นและมีความไพเราะแตกต่างไปจากถ้อยคำธรรมดา

กำชัย ทองหล่อ (2553, หน้า 433) ได้ให้ความหมายว่า ร้อยกรอง หรือคำประพันธ์ หมายถึง ถ้อยคำที่ได้รับสัมผัสกันไพเราะตามเกณฑ์ที่ได้วางไว้ในฉันทลักษณ์

มณัญญา ลาหาญ (2554, หน้า 94) ได้สรุปความหมายของบทร้อยกรองไว้ว่า หมายถึง วรรณกรรมหรืองานเขียนที่เรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นระเบียบโดยมีเสียงรับสัมผัสกัน เพื่อให้เกิดความไพเราะสละสลวยตามแบบฉันทลักษณ์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า ร้อยกรอง คือ ลักษณะของคำประพันธ์ประเภทกลอน ที่แต่งขึ้นซึ่งเป็น กลอนสี่ กลอนหก กลอนแปด หรือจะเป็นลักษณะของ กาพย์ โคลง ฉันท์ โดยผสมผสานระหว่างแนวความคิด และศิลปการใช้คำ เพื่อให้เกิดความไพเราะสละสลวยตามแบบวิธีฉันทลักษณ์โบราณ หรือ อาจคิดขึ้นใหม่ก็ได้

2. คุณค่าของบทร้อยกรอง

นภาลักษณ์ สุวรรณธาดา (2526, หน้า 40-47) กล่าวถึง คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อผู้แต่งและต่อผู้อ่าน ไว้ดังนี้

คุณค่าของบทร้อยกรองที่มีต่อผู้แต่งมี 4 ประเภท คือ

1. คุณค่าทางจิตใจ เป็นเครื่องระบายอารมณ์และพัฒนาจิตใจของผู้เขียนเอง
2. คุณค่าทางสติปัญญา ผู้เขียนจะต้องฝึกฝนความคิดโดยใช้
 วิจารณ์ญาณอันลึกซึ้งในการเขียน เพื่อให้ได้เนื้อหาในร้อยกรองที่ประพันธ์ขึ้นมา
3. คุณค่าทางสังคม เมื่อผู้เขียนประสบความสำเร็จในการเขียนบทกวีจะเกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้นๆ สังคมยอมรับว่าเป็นผู้มีความสามารถ
4. คุณค่าทางการศึกษา ทำให้กวีสามารถเล่าเรื่องราวหรือถ่ายทอด
 ความในใจสู่ผู้อ่าน ผู้ฟัง และผู้ชม โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การแต่งบทละคร บทเพลง ประกอบดนตรีไทยเดิม บทเพลงไทยสากล บทกวีในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อผู้อ่านมี 2 ประเภท คือ

1. คุณค่าต่อผู้อ่านเฉพาะบุคคล ได้แก่ คุณค่าในด้านจิตใจ คุณค่าในด้านสติปัญญาและคุณค่าในด้านการปฏิบัติ บทร้อยกรองที่ไพเราะจะช่วยกล่อมเกลาจิตใจของผู้อ่านให้มองโลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อ่านได้ง่าย ทำให้เกิดความเข้าใจเห็นใจ และปรารถนาจะช่วยเหลือผู้อื่น ประทับใจและปฏิบัติตามความดี หลีกเลี่ยงการทำความชั่วและเป็นการยกระดับความคิดของผู้อ่านที่ต้องใช้
 วิจารณ์ญาณในการไตร่ตรองตีความในความหมายของบทร้อยกรอง ซึ่งมีศิลปะการแต่งแตกต่างกันออกไป ทั้งบทร้อยกรองมักเป็นเครื่องมือสั่งสอนจริยธรรมแก่คนทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่มหากาพย์ของกรีกโรมันและของอินเดียจนกระทั่งถึงสุภาษิตพระร่วงและสุภาษิตคำพังเพยไทย ใช้เป็นตำราสอนเด็กมาตั้งแต่โบราณ กาพย์พระไชยสุริยา มূলบทบรรพกิจ

เหล่านี้สอนทั้งไวยากรณ์ไทยและสอนข้อประพจน์ปฏิบัติในชีวิตควบคู่กันไป ทำให้เด็กๆ ฝึใจว่าความรู้กับความประพจน์เป็นของคู่กันจะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดมิได้ ร้อยกรองจึงมีคุณค่า ในด้านการประพจน์ปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

2. คุณค่าต่อสังคม ร้อยกรองเป็นสื่อทางวัฒนธรรม เป็นที่รวมของ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และความรู้สึกนึกคิดของคนทุกท้องถิ่น สามารถจะใช้ ศึกษาค้นคว้าและควรแก่การอนุรักษ์สืบไป นอกจากนี้ร้อยกรองยังมีอิทธิพลต่อความ เปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างมาก ดังเช่นโครงการแข่งน้ำในสมัยต้นกรุงศรีอยุธยา มีส่วนสำคัญในการสร้างความสามัคคีและความจงรักภักดีของบรรดาข้าราชการ ในยุคที่ บ้านเมืองอยู่ในภาวะสงคราม วรรณคดีศาสนา อาทิ มหาชาติคำหลวง นันทโศภนันทสูตร คำหลวง พระมาลัยคำหลวง ล้วนชักนำประชาชนให้ใฝ่ธรรมะเพื่อความสงบเรียบร้อยของ บ้านเมือง ลิลิตพระลอ โคลงสรรเสริญพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมุทรโฆษ คำฉันท์ เหล่านี้ล้วนมุ่งแสดงความกล้าหาญของพระมหากษัตริย์ ซึ่งทำให้ประชาชนยำเกรง และจงรักภักดียิ่งขึ้น อิเหนา รามเกียรติ์ สังข์ทอง ก็ล้วนส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อบุญญาธิการของพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น

รัชณี ศรีไพรวรรณ (2527, หน้า 600-601) กล่าวถึงคุณค่าของบทร้อยกรองต่อ เด็กไว้ 6 ประการ คือ

1. ช่วยให้เกิดความละเอียดละไมในจิตใจ
2. ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน จิตใจเบิกบาน
3. ช่วยให้เกิดความคิดและความเข้าใจสิ่งต่างๆ
4. ช่วยให้เกิดจินตนาการ
5. ช่วยให้เกิดคุณธรรม มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
6. ช่วยให้เกิดจดจำความรู้ได้เร็วและง่ายกว่าข้อความที่เป็นร้อยแก้วหรือ

ความเรียงความรู้กับความประพจน์เป็นของคู่กันจะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดมิได้ ร้อยกรองจึงมี คุณค่าในด้านการประพจน์ปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

อัมพร สุขเกษม (2535, หน้า 67-68) กล่าวถึงคุณค่าของบทร้อยกรองไว้ว่า ร้อยกรองเป็นกิจกรรมทางศิลปะที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อมนุษยชาติ คุณค่าของร้อยกรองอาจ ชี้ให้เห็นได้ 2 ด้าน คือ

1. คุณค่าต่อผู้แต่ง บทร้อยกรองเป็นผลงานทางศิลปะซึ่งต้องอาศัยกลวิธี ในการแสดงออกที่ประณีตเพื่อนำเสนอความคิด ความสะเทือนใจ และจินตนาการของผู้

แต่งออกมาสู่ผู้อ่าน ซึ่งจะช่วยให้ผู้แต่งบทร้อยกรองมีจิตใจละเอียดละไม ได้รับความดีได้ง่าย รู้จักการแสดงออกอย่างอ่อนโยนงดงาม การแต่งบทร้อยกรองจึงเป็นวิธีขัดเกลาจิตใจให้ ประณีตละเอียดอ่อนที่ดีวิธีหนึ่ง

2. คุณค่าต่อผู้อ่าน มีคุณค่าหลายประการ ดังนี้

2.1 ช่วยให้ผู้อ่านมีจิตใจละเอียดละไม

2.2 ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์และเพื่อนร่วมโลก อย่างกว้างขวาง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมทั้งปลูกฝังนิสัยรักธรรมชาติ

2.3 ช่วยสร้างจินตนาการ เพราะสิ่งที่ผู้แต่งบทร้อยกรองนำเสนอต่อ ผู้อ่าน คือจินตนาการของผู้แต่ง

มัญญา ลาหาญ (2554, หน้า 102) ได้สรุปคุณค่าของบทร้อยกรองไว้ดังนี้

1. คุณค่าต่อผู้แต่ง เช่น เป็นเครื่องระบายอารมณ์ พัฒนาจิตใจ ฝึกฝน ความคิดเป็นต้น

2. คุณค่าต่อผู้อ่าน เช่น ช่วยให้ผู้อ่านมีจิตใจละเอียดละไม เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่นช่วยสร้างจินตนาการ ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน และเกิดความประทับใจ เป็นต้น

3. คุณค่าต่อสังคม เช่น เป็นสื่อทางวัฒนธรรม รวบรวมขนบธรรมเนียม ประเพณีของคนทุกท้องถิ่น ใช้ศึกษาค้นคว้า ช่วยทำให้บ้านเมืองสงบสุข เป็นต้น

3. ประเภทของบทร้อยกรอง

วรภกรณ์ บำรุงกุล (2537, หน้า 33-199) ได้แบ่งประเภทของร้อยกรองไทยเป็น 5 ประเภท คือ

1. ร่าย แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ร่ายยาว ร่ายโบราณ ร่ายต้น และร่ายสุภาพ

2. โคลง แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ โคลงโบราณ โคลงต้น และโคลงสุภาพ

3. กาพย์ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉับ 16 และกาพย์ สุรางคนางค์ (28, 32, 36)

4. ฉันท์ แบ่งเป็น 108 ชนิด ไทยนิยมใช้ 8 ชนิด คือ วิชขุมมาลาฉันท์ มาถนวกฉันท์ จิตรปทาฉันท์ อินทรวีเชียรฉันท์ วสันตติลภฉันท์ สัททูลวิกกีฬิตฉันท์ ไตรภูกฉันท์ และสาลินีฉันท์

5. กลอน แบ่งเป็น 6 ประเภท คือ กลอนสุภาพ (กลอนแปด) กลอนลัทธิวา กลอนดอกร้อย กลอนบทละคร กลอนเสภา และกลอนนิราศ

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546, หน้า 351–352) กล่าวถึงประเภทของกานท์หรือคำประพันธ์ของไทย ดังนี้

1. ร่าย เป็นคำกานท์โบราณของไทย จะเห็นได้จากคำกานท์ของไทยเหนือ เช่น กาพย์พระเมณี หรือคำแฉ่วซึ่งเป็นร่ายทั้งสิ้น
2. โคลง เป็นคำกานท์โบราณเช่นกัน แต่มักมีเฉพาะแต่ในวรรณคดีสูงๆ เพราะแต่งยาก
3. กาพย์ เป็นคำกานท์ที่ปรับปรุงขึ้นภายหลัง โดยอาศัยแบบแผนทางบาลีสันสกฤตปนกับของไทย
4. ฉันท์ เป็นคำกานท์ที่ไทยปรับปรุงขึ้นต่อจากกาพย์ โดยใช้คำราชาศัพท์ชื่อว่า “วุฒโฑทัย” เป็นหลัก
5. กลอน เป็นคำกานท์ที่ปรับปรุงขึ้นภายหลังที่สุด และโดยมากจะใช้คำร้องต่างๆ เช่น เสภา บทละคร เป็นต้น
6. เพลงต่างๆ คำกานท์พวกนี้ไม่มีใครมีในหนังสือวรรณคดี แต่ใช้ร้องกันอยู่ทั่วไปและมีข้อบังคับต่างกัน

กำชัย ทองหล่อ (2552, หน้า 433) กล่าวว่า ร้อยกรอง หรือคำประพันธ์จำแนกออกเป็น 7 ชนิด คือ

1. โคลง
2. ร่าย
3. ลิลิต
4. กลอน
5. กาพย์
6. ฉันท์
7. กลบท

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553, หน้า 429) กล่าวว่า ร้อยกรองสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ

1. กาพย์ แบ่งเป็น กาพย์ยานี กาพย์ฉบัง กาพย์สุรางคนางค์ กาพย์ขับไม้
2. กลอน แบ่งเป็น กลอนหก กลอนเจ็ด กลอนแปด กลอนเก้า นอกจากนี้ยังมีกลอนดอกสร้อย สักวา เสภา นิราศ กลอนกลบทแบบต่างๆ

3. โคลง แบ่งเป็น โคลงสอง โคลงสาม โคลงสี่ ซึ่งจัดเป็นโคลงสุภาพและยังมีโคลงคั่นอีกหลายชนิด มีชื่อเรียกต่างๆ เช่นกัน เช่น โคลงคั่นวิวิธมาลี จัตวาทัศนีย์ บาท กุญชร ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีโคลงพิเศษอีกหลายชนิด ได้แก่ โคลงกระทู้ โคลงกลอักษร และ โคลงห้า หรือ มณฑกคตติที่ใช้ในประกาศแข่งน้ำพิพัฒน์สัตยา

4. ฉันท์ แบ่งเป็นหลายชนิด เช่น อินทริเชียรฉันท์ ภูงคประยาตฉันท์ มาณวฉันท์ ฯลฯ

5. ร่าย แบ่งเป็น ร่ายโบราณ ร่ายสุภาพ ร่ายคั่น และร่ายยาว

สรุปได้ว่า บทร้อยกรองสามารถแบ่งตามลักษณะทางฉันทลักษณ์ ได้หลายชนิด เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย

4. ลักษณะบังคับของบทร้อยกรอง

การแต่งร้อยกรองตามปกติจะต้องกระทำตามแบบแผนที่บัญญัติไว้ซึ่งเรียกว่า ฉันทลักษณ์

มะเนาะ ยูเด็น และวินเนาว์ ยูเด็น (2548, หน้า 3-28) กล่าวว่ามียู่ด้วยกัน 9 ประการ คือ

1. คณะ เป็นลักษณะบังคับของร้อยกรองทุกประเภท ซึ่งต้องประกอบด้วย ส่วนย่อยๆ ได้แก่ บท บาท วรรค คำ

2. พยางค์ คือเสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ อาจมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ในการแต่งร้อยกรองถือว่า พยางค์ ก็คือ คำนั่นเอง

3. สัมผัส คือลักษณะบังคับให้ใช้คำคล้องจองกัน เป็นลักษณะบังคับที่สำคัญที่สุดในร้อยกรองทุกประเภท สัมผัสที่นิยมกันในภาษาไทยมี 2 ชนิด คือ

3.1 สัมผัสสระ ได้แก่ คำที่มีเสียงพ้องกันตามสระและมาตราตัวสะกดเดียวกัน

3.2 สัมผัสอักษร ได้แก่ คำที่ใช้พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันประเภทของสัมผัส สัมผัสทั้ง 2 ชนิดดังกล่าว ยังแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) สัมผัสนอกเป็นสัมผัสบังคับ ได้แก่ สัมผัสที่ส่งและรับกันนอกวรรค และ 2) สัมผัสใน เป็นสัมผัสไม่บังคับ มีสัมผัสคล้องจองกันอยู่ภายในวรรคเดียวกันอาจเป็นสัมผัสสระหรือสัมผัสอักษรก็ได้

4. คำครุ คำลหุ เป็นคำบังคับใช้เฉพาะร้อยกรองประเภทฉันท์เท่านั้น คำครุ คือ คำที่มีเสียงหนัก คำลหุ คือ คำที่มีเสียงเบา

5. คำเอก คำโท หมายถึง พยางค์ที่บังคับด้วยไม้เอก ไม้โท ใช้บังคับในร้อยกรอง ประเภท โคลงและร่าย
6. คำเป็น คำตาย คำตายใช้แทนเสียงเอกในคำประพันธ์ประเภทโคลง
  - 6.1 คำเป็น หมายถึง คำที่ประสมด้วยสระเสียงยาวในมาตราแม่ ก กา กง กน กม เกย เกอว รวมทั้งคำที่ประสมด้วยสระ อำ ไอ โอ เอา
  - 6.2 คำตาย หมายถึง คำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นหรือยาวในมาตราแม่ กก กต กบ
7. เสียงวรรณยุกต์ หมายถึงเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เสียง ได้แก่ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา
8. คำนำ หมายถึง คำที่ใช้ขึ้นต้นบทหรือกรองบางประเภท เช่น เมื่อนั้น บัดนั้น
9. คำสร้อย หมายถึง คำที่ใช้เติมลงท้ายวรรค ท้ายบาท ท้ายบท เพื่อความไพเราะ

สระในภาษาไทย

1. ความหมายของสระ

กำชัย ทองหล่อ (2552, หน้า 52) ได้ให้ความหมายของสระไว้ดังนี้ สระแปลว่า ออกเสียงได้ตามลำพัง ในภาษาพูดหมายถึง กระแสเสียงหรือทางเสียงมีทำนองสูงต่ำซึ่งเปล่งออกมาตามจังหวะนิยมในภาษาหนังสือ หมายถึง เครื่องหมายใช้แทนเสียงที่เปล่งออกมาเองตามหลักภาษา ถือว่าพยัญชนะจำเป็นต้องอาศัยสระจึงจะออกเสียงได้ เพราะฉะนั้นสระในภาษาบาลี จึงมีชื่อเรียกอย่างหนึ่งว่า “นิสสัย” แปลว่าเป็นที่อาศัยของพยัญชนะ ถ้าพยัญชนะไม่อาศัยสระก็ออกเสียงไม่ได้

วิเชียร เกษประทุม (2553, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของสระว่า คือ เครื่องหมายที่ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อแทนเสียงแท้ ซึ่งเป็นเสียงที่เปล่งออกมาจากลำคอโดยตรงอาศัยลำคอและริมฝีปากเป็นเครื่องช่วยในการออกเสียง สระมุนสมบัติสามารถออกเสียงได้โดยลำพังและยังช่วยให้พยัญชนะออกเสียงได้อีกด้วย

2. รูปสระและเสียงสระ

สระในภาษาไทยมี 21 รูป ดังนี้ ประกอบด้วย

รูปสระ	ชื่อ
1. ะ	วิสรรชนีย์
2. ั	ไม้หันอากาศ
3. ุ	ไม้ไต่คู้
4. ำ	ลากช้าง
5. อิ	พินทุอิ
6. ' (อี)	ฝนทอง
7. ° (เอ)	นิกหิตหรือหยาดน้ำค้าง
8. " (เ)	พินหนุ
9. อุ	ดินเหยียด
10. อู	ดินคู้
11. เ	ไม้หน้า
12. ไ	ไม้ม้วน
13. ใ	ไม้มลาย
14. โ	ไม้โอ
15. อ	ตัว ออ
16. ย	ตัว ยอ
17. ว	ตัว วอ
18. ร	ตัว รือ
19. ฤ	ตัว รือ
20. ล	ตัว ลือ
21. ฌ	ตัว ลือ

เสียงสระมี 32 เสียง

สระมีทั้งหมด 32 เสียง ที่เกิดจากรูปต่างๆ 21 รูป ซึ่ง สุดาพร สุธรรมวงศ์ (2549, หน้า 22-25) ได้กล่าวถึงสระในภาษาไทย ดังนี้

1. ตัวอักษรที่ใช้แทนเสียงสระได้ตามลำพังมี 8 ตัว คือ

- 1.1 ุ เรียก ตีนเหยียด สำหรับเขียนข้างล่างเป็นสระอุ
- 1.2 ู เรียก ตีนคู้ สำหรับเขียนข้างล่างเป็นสระอู
- 1.3 ใ เรียก ไม้้วน สำหรับเขียนข้างหน้าเป็นสระไอ
- 1.4 ไ เรียก ไม้มลาย สำหรับเขียนข้างหน้าเป็นสระเไอ
- 1.5 ฤ เรียก ตัวรี สำหรับเขียนเป็นสระ ฤ
- 1.6 ฤา เรียก ตัวรือ สำหรับเขียนเป็นสระ ฤา
- 1.7 ฦ เรียก ตัวลี สำหรับเขียนเป็นสระ ฦ
- 1.8 ฦา เรียก ตัวลือ สำหรับเขียนเป็นสระ ฦา

2. ตัวอักษรที่ใช้ได้ทั้งแทนเสียงสระใดสระหนึ่ง และที่ใช้ประสมกับสระรูปอื่น ๆ ให้เป็นสระต่างๆ มี 5 ตัว คือ

- 2.1 -ะ เรียก วิสรรชนีย์ สำหรับประหลังเป็นสระอะ และประสมกับสระอื่นเป็นสระ-ะ แะ โะ -าะ -อะ -อะ -อะ -อะ -อะ
- 2.2 -า เรียก ลากข้าง สำหรับเขียนข้างหลังเป็นสระ อา และประสมกับรูปสระอื่นเป็นสระ -าะ -า -า
- 2.3 -เ เรียก ไม้หน้า สำหรับเขียนข้างหน้ารูปเดียวเป็นสระ เอ สองรูปเป็นสระ แอ และประสมกับสระรูปอื่นเป็นสระ -ะ -ะ -ะ -อะ -อะ -อะ -อะ -อะ -อะ -อะ
- 2.4 โ- เรียก ไม้โ สำหรับเขียนข้างหน้าเป็นสระโ และเมื่อประวิสรรชนีย์เข้าเป็นสระ โ-ะ
- 2.5 อ เรียก ตัวอ สำหรับเขียนข้างหลังเป็นสระออก และประสมกับรูปสระอื่นเป็นสระ -อ -อะ -อะ -อะ -อะ -อะ

3. ตัวอักษรที่ไม่สามารถใช้แทนสระตามลำพังได้ต้องใช้ประสมกับรูปสระอื่นเกิดเป็นรูปสระต่างๆ มี 5 ตัว คือ

- 3.1 ' เรียก ฟนทอง สำหรับเขียนข้างบนพินทุธิ เป็นสระ ี
- 3.2 ° เรียก นฤคหิต หรือหยาดน้ำค้างสำหรับเขียนลากข้างเป็นสระ -า อยู่บนพินทุธิเป็นสระ ี
- 3.3 “ เรียก ฟันหนู สำหรับเขียนบนพินทุธิ เป็น สระ ี และประสมกับสระอื่นเป็นสระ ีอะ ีเอ
- 3.4 ย เรียก ตัวย สำหรับประสมกับรูปสระอื่น เป็นสระ ีเย ีเยะ

3.5 ว เรียก ตัวว สำหรับประสมกับรูปสระอื่นเป็นสระ ัวะ ัว

4. ตัวอักษรที่ใช้แทนเสียงสระได้ตามลำพัง หรือใช้ประสมกับรูปสระอื่นที่เกิดเป็นรูปสระต่างๆ และอาจใช้แทนรูปสระบางตัวที่มีตัวสะกดอยู่ด้วย มี 2 ตัว คือ

4.1 ั เรียก ไม้ผัดหรือไม้หันอากาศ ใช้สำหรับเขียนข้างบนเป็นสระ -ะ เมื่อมีตัวสะกดและประสมกับรูปสระอื่นเป็น สระ ัวะ ัว

4.2 ็ เรียก ไม้ไต่คู้ สำหรับเขียนข้างบนแทนวิสรรชนีย์ในสระบางตัวที่มีตัวสะกด เช่น เอ็น แ็น ฯลฯ และใช้ประสมกับตัว ก เป็นสระ -าะ มีไม้โท คือ ็ (อ่านเกาะ)

5. ตัวอักษรที่ใช้แทนเสียงสระได้ตามลำพัง ใช้ประสมกับรูปสระอื่นให้เกิดเป็นรูปสระต่างๆ และใช้แทนรูปสระบางตัวที่มีตัวสะกดอยู่ด้วย มี 1 ตัว คือ ิ เรียก พิณฑุอิ สำหรับเขียนข้างบนเป็นสระ ิ ประสมกับรูปสระอื่นเป็นสระ ี ื ือ ื่อ ใยะ ใอะ ใเอ และใช้แทนตัว อ ของสระ -อ เมื่อมีตัวสะกดก็ได้ เช่น เดอน เป็น เเดิน ฯลฯ

สระ 21 รูปนี้ เมื่อนำไปประสมกันเข้าจะเกิดเป็นสระต่างๆ ถึง 32 เสียง เหตุที่เรามีสระมากเช่นนี้เราจึงสามารถเขียนคำที่มาจากภาษาอื่นได้ถูกต้อง หรือใกล้เคียงกับสำเนียงของเขา และยังมีวรรณยุกต์บังคับเสียงให้ชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น

สระ 32 เสียงนั้นประกออบกันขึ้นจากรูปสระ 21 ตัว เมื่อนำมาประสมกับพยัญชนะและมาตราตัวสะกดทั้ง 9 แม่ จะมีรูปผิดเพี้ยนไปจากเดิม เราเรียกว่า สระลดรูป-เปลี่ยนรูป ดังนี้

1. สระเปลี่ยนรูป

1.1 เปลี่ยน สระ -ะ เมื่อมีพยัญชนะสะกด เช่น ก+อะ+น เปลี่ยนเป็นกัน

1.2 เปลี่ยน สระ -ะ เป็น ็ เมื่อพยางค์นั้นประสมกับสระอะสระแอะ และมีตัวสะกด เช่น ก+ะ+ง เปลี่ยนเป็น เก็ง ข+แะ+ง เปลี่ยนเป็น แข็ง

1.3 เปลี่ยน อ เป็น ิ เมื่อพยางค์นั้นประสมกับสระเออ และมีตัวสะกดยกเว้นตัว ย ซึ่งสะกดในแม่ เกย เช่น พล+เอ+ง เปลี่ยนเป็น เพลิง

2. สระลดรูป

2.1 ลดรูป สระ -ะ โดยสิ้นเชิงเป็นพยางค์ที่ออกเสียง -ะ ที่มีอักษรนำอยู่ด้วย เช่น ขนม

2.2 ลดรูป สระ -ะ โดยสิ้นเชิงในคำโบราณบางคำ เช่น ณ ที่แปลว่า ใน ที่ เช่น ณ ที่นี้

2.3 ลดรูป สระ -อ ในคำโบราณบางคำ เช่น บ่ ที่แปลว่า ไม่

2.4 ลดรูป สระ -อ ในพยางค์ที่มี ร สะกด เช่น ขจอร เป็น ขจร

2.5 ลดรูป สระ -อ ในคำบาลีสันสกฤตที่มีพยางค์หน้าเป็น ป แล้ว แผลงเป็น บ (บอ) เช่น บอดี เป็น บดี บอวอร เป็น บวร

2.6 ลดรูป สระ -อ เมื่อมีตัวสะกดในแม่เกย เช่น ช + -อ + ย เป็น เชย

2.7 ลดรูป สระ -ัว เมื่อมีตัวสะกด เช่น ก + -ัว + น เป็น กวน

2.8 เมื่อพยัญชนะต้นเป็น ก ประสมกับสระ -าะ และมีเครื่องหมายวรรณยุกต์โทกำกับอยู่แต่ไม่มีตัวสะกด ให้ลดรูปตัวอักษรแทนเสียงสระ -าะ ทั้งหมดแล้ว ใช้ ั แทน เช่น ก + -าะ + ั เป็น กั

2.9 เมื่อพยางค์ใดมีเสียงสระ -าะ ประสมอยู่ด้วยและมีตัวสะกด ให้ลดรูปตัวอักษรแทนเสียงสระ -าะ ทั้งหมด แล้วใช้ ั แทน เช่น น + -าะ + ต เป็น น้อต

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายความพึงพอใจไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 775) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 244) ได้อธิบายว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลังจากที่บุคคลได้มีประสบการณ์ ในสิ่งนั้นโดย ความรู้สึกนั้นเป็นความรู้สึกทางบวก

ธนรัตน์ ลากมุล (2546, หน้า 7) ได้กล่าวถึงความพอใจว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้ที่ประเมินค่าได้ของบุคคลที่ค่าได้ของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงานที่ทำอยู่ ซึ่งครอบคลุมมิติต่างๆ ของงาน

สุจิตา หงษ์ศรีหมั่น (2547, หน้า 53) กล่าวว่า ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ จนบรรลุผล

สำเร็จในการจัดการเรียนการสอน การทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่บุคคลจะเรียนรู้ หรือมีพัฒนาการ และความเจริญงอกงามนั้นบุคคลจะต้องอยู่ในสภาวะที่พึงพอใจ สุขใจเป็นเบื้องต้น

กนกวรรณ ภาสอน (2550, หน้า 51) ได้กล่าวถึงความหมายของ “ความพึงพอใจ” ไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกชอบ ดี รัก สุขใจ สมความ ต้องการ หรือเป็นการที่บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งๆ หนึ่ง เป็นวัสดุที่ปราศจากความเครียด ถ้าบุคคลมีความพึงพอใจต่อสิ่งใดแล้ว บุคคลก็จะอุทิศร่างกาย แรงใจ และสติปัญญาเพื่อจะกระทำในสิ่งนั้นๆ

นริศรา สีหาราช (2550, หน้า 59) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบสนใจ ความรู้สึกที่พอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่เป็นผลมาจากความต้องการจากการทำกิจกรรมต่างๆ การปฏิบัติงาน รวมไปถึงการทำงานมีผลทำให้บุคคลนั้นต้องการมีความสุขที่อยากจะทำกิจกรรม หรือเรียกร้องเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละคน

จิตตินันท์ นันทไพบูลย์ (2551, หน้า 115) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ภาวะการณแสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกของบุคคลที่เกิดจากการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพ และผลตอบแทน ได้แก่ ลักษณะงาน อัตราค่าจ้าง โอกาสก้าวหน้า และผลประโยชน์) ที่ได้รับจากงานในระดับที่เป็นไปตามความคาดหวังที่บุคคลตั้งไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ หรือความรู้สึกชอบที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยพยายามที่จะกระทำสิ่งนั้นให้บรรลุผลสำเร็จ

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความพึงพอใจของมนุษย์ในด้านความรู้สึก ความคิดเห็นต่ออารมณ์ ตอบสนองการปฏิบัติงานในสภาพการณ์ต่างๆ นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอทฤษฎีความพึงพอใจไว้ ดังนี้

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2550, หน้า 52) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) ของ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้พัฒนาความคิดของตนเองจากแนวความคิดของสำนักมนุษยสัมพันธ์ เพราะมาสโลว์เชื่อว่า มนุษย์ไม่ได้ต้องการเพียงเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social belonging)

เท่านั้น แต่มนุษย์มีความต้องการระดับสูงกว่านั้น คือความต้องการเป็นอิสระ(autonomy) การได้รับการยอมรับ(self-esteem) การทำงานอย่างเต็มศักยภาพ (self-actualization) สาระสำคัญของทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ มีดังนี้

ความต้องการของปัจเจกบุคคลสามารถจัดเป็นลำดับได้ 5 ชั้น โดยเรียงลำดับจากความต้องการระดับต่ำถึงสูงสุด หรือตามลำดับความสำคัญไว้ดังนี้
ความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการในการได้รับการยอมรับ และความต้องการในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ความต้องการระดับล่างได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงถัดขึ้นไปจะกลายเป็นแรงจูงใจ (motivator) อันใหม่ (Maslow, 1978)

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ที่มาสโลว์เสนอไว้ตามลำดับต่ำสูง มีดังนี้

2.1 ความต้องการด้านกายภาพ (Physiological Needs) ได้แก่ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ที่จะให้อยู่รอดได้ หรือคือความต้องการของร่างกาย ซึ่งได้แก่อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย

2.2 ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs) คือความต้องการความปลอดภัยจากอาชญากรรม การจู่โจม การทำร้าย คนที่มีความรู้สึกว่าจะปลอดภัยจะไม่รู้สึกว่าตนเองถูกคุกคาม

2.3 ความต้องการความรัก (Love Needs) ความต้องการในความรัก แต่เนื่องจากคำนี้มีความกำกวม นักวิชาการรุ่น จึงได้เปลี่ยนคำเดิมที่ มาสโลว์จากความต้องการความรักเป็นความต้องการทางด้านสังคม (Social needs) (McGregor, 1978) หรือความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belonging needs)

2.4 ความต้องการในการได้รับการยอมรับ (Esteem Needs) ได้แก่ความต้องการความมั่นคง ความต้องการได้รับยกย่องนับถือ ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเข้มแข็ง และการนำความสามารถมาใช้ประโยชน์ให้กับสังคม ถ้าขาดการตอบสนองต่อความต้องการนี้ อาจทำให้รู้สึกต่ำต้อย หรือไร้คุณค่า

2.5 ความต้องการในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ (self-actualization) ความต้องการข้อนี้ คือ การได้ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องหรือบรรลุความต้องการในการในการเป็นทุกอย่างที่ตนเองคาดหวังไว้ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ทฤษฎีลำดับชั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) ของมาสโลว์
ที่มา : ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2550, หน้า 52

McGragor (1960, pp. 33-58) (อ้างถึงใน เทพฤทธิ์ ฤทธิ์รุ่งโรจน์, 2544, หน้า 31) ได้เสนอสมมุติฐานเกี่ยวกับตัวคนที่ จะได้รับการตอบสนองสิ่งจูงใจมากหรือน้อย โดยแบ่งการทำงานของคนไว้ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 เรียกว่า ทฤษฎี X ทฤษฎีนี้เชื่อว่า มนุษย์มีสัญชาตญาณที่จะหลีกเลี่ยงการทำงานดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการบังคับ ควบคุม ลงโทษเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพราะโดยพื้นฐานของคนมีความทะเยอทะยานน้อย ต้องการเพียงความปลอดภัยมากกว่าสิ่งอื่น การปฏิบัติต่อคนจึงเป็นการจูงใจในทางลบ และใช้ได้ไม่นานในปัจจุบัน เพราะการบังคับควบคุมและการลงโทษผู้ปฏิบัติงาน จะก่อให้เกิดปฏิกริยารุนแรงขึ้น และเป็นผลร้ายต่อการบริหารงานในที่สุด

แบบที่ 2 เรียกว่า ทฤษฎี Y ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ในการทำงานของคนไม่ได้ต้องการพอใจในการทำงาน ทั้งนี้เพราะคนจะไม่หลีกเลี่ยงการทำงานเสมอไป การบังคับข่มขู่ใช้วิธีที่จะทำให้งานสำเร็จ แต่การเปิดโอกาสให้คนแสดงความสามารถรับผิดชอบควบคุมตนเองจะเป็นผลให้ผู้ปฏิบัติงานผูกพันกับหน่วยงาน และหากได้จัดอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ปฏิบัติงานจะยอมรับในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย และยินดีรับผิดชอบในผลสำเร็จของงานอีกด้วย

Zaleznick and others (1958, p. 40) (อ้างถึงใน เทพฤทธิ์ ฤทธิ์รุ่งโรจน์, 2544, หน้า 31) ได้แบ่งความต้องการที่เป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ และจำเป็นต้องจัดสนองแก่ผู้ปฏิบัติงานเป็น 2 ลักษณะคือความต้องการภายนอก (External Needs) เป็นความต้องการเกี่ยวกับรายได้ตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตำแหน่งหน้าที่ และการได้ทำงานตามความรู้ความสามารถ การจัดองค์การและการจัดการ สภาพของการปฏิบัติงานและนโยบายต่างๆ ของหน่วยงานความต้องการภายใน (Internal Needs) ได้แก่ความต้องการแสดงความรู้สึกรักเกี่ยวกับความจงรักภักดีความเป็นเพื่อนและความรักใคร่ ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น และความต้องการศักดิ์ศรีของตนเอง ซึ่งความต้องการเหล่านี้จะได้โดยหมู่คณะ

Locke (1976, pp. 1300–1302) (อ้างถึงใน เทพฤทธิ์ ฤทธิ์รุ่งโรจน์, 2544, หน้า 34) ได้ศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ในการทำงานมีหลายลักษณะที่เกี่ยวข้องกันพบว่า มีองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ดังนี้

1. ลักษณะงาน (Work) เป็นงานที่น่าสนใจ มีความหลากหลายมีโอกาสได้เรียนรู้หรือเป็นงานที่สามารถทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบ
2. รายได้ (Pay) หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับ มีความยุติธรรมและเท่าเทียมกันจัดให้มีระเบียบ วิธีการจ่ายเงินเป็นระบบ
3. การเลื่อนตำแหน่ง (Promotion) มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นโดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งที่ยุติธรรม
4. การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึงได้รับการยกย่องสรรเสริญ ในความสามารถเมื่อทำงานได้สำเร็จ ได้รับการยอมรับและมีความเชื่อถือไว้วางใจในการทำงาน
5. ผลประโยชน์เกื้อกูล (Benefits) หมายถึง การได้รับสิทธิและประโยชน์ตอบแทนต่างๆ เช่น บำเหน็จ บำนาญ ค่ารักษาพยาบาล วันหยุดประจำปี หรือค่าใช้จ่ายระหว่างลา
6. สภาพการทำงาน (Working COnditions) หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น ชั่วโมงการทำงาน ช่วงเวลาพัก อุปกรณ์ หรือเครื่องมือต่างๆ ที่ได้ใช้ในการทำงาน เช่น อุณหภูมิ การถ่ายเทอากาศ ความชื้น สถานที่ตั้ง หรือรูปแบบการสร้างอาคาร เป็นต้น

7. การปกครองบังคับบัญชา (Supervision) หมายถึง การมีผู้บังคับบัญชาที่มีความสามารถมีวิธีการชักจูง มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความชำนาญในการดำเนินงานบริหาร

8. เพื่อนร่วมงาน (Co-Worker) หมายถึง การที่มีผู้ร่วมงานมีความสามารถ ให้ความช่วยเหลือแนะนำกันได้ หรือมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

9. หน่วยงานและการจัดการ (Company and Management) หมายถึง การได้รับความเอาใจใส่ดูแล และมีนโยบายการจัดการของหน่วยงานที่เอื้อประโยชน์แก่บุคลากร

สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ จะเริ่มตั้งแต่ความต้องการด้านกายภาพก่อน เมื่อบรรลุความต้องการแล้ว มนุษย์จะต้องการทางด้านสังคม การยอมรับจากสังคม และการต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และนอกจากนี้ยังเชื่อได้ว่าคนบางกลุ่มต้องได้รับการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด จึงจะทำให้งานสำเร็จในขณะที่ บางกลุ่มเชื่อว่าคนเรามีความสามารถ ในตัวและสามารถทำงานให้สำเร็จได้เมื่อได้รับแรงจูงใจในการทำงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง สระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

กาญจนาวดี เทียรเมธ (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาแผนการเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านนางาม กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย (1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติจริง ได้แก่ แผนการเรียนรู้ หนังสือส่งเสริมการอ่านมาตราตัวสะกด (2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบย่อยท้ายวงรอบปฏิบัติการ (3) เครื่องมือสะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบสังเกตที่ไม่มีโครงสร้าง ใช้ในการบันทึก

พฤติกรรมการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน และครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า แบบบันทึกหลังสอนของผู้รายงานค้นคว้า การเขียนอนุทิน นักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า วงรอบปฏิบัติที่ 1 ข้อสอบ 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 10.50 คิดเป็นร้อยละ 77.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.21 วงรอบปฏิบัติที่ 2 ข้อสอบ 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 10.80 คิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.41 และวงรอบปฏิบัติที่ 3 ข้อสอบ 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 11.10 คิดเป็นร้อยละ 82.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03

หฤษฎ์สา ดวงจันทร์โชติ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินแห่เสริมศิลป์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 31 คน ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้ (1) หนังสือส่งเสริมการอ่านมีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.37/91.61 แสดงว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ (2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.59 แสดงว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 59 (3) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน ก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) ผลการประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 3.88 อยู่ในระดับดีมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันค่อนข้างสูง (5) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินแห่เสริมศิลป์ ที่มีต่อการเรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน พบว่า มีคะแนนระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 2.81 อยู่ในระดับเห็นด้วย และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันค่อนข้างสูง

สมสนิท ไพศาล (2548, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนางามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 29 คน ผลการศึกษาค้นคว้า

พบว่า แผนการเรียนรู้อาศัยใช้แบบฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.33/86.43 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .07294 นั่นคือ นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 72.94

อรุณี จิรมหาศาล (2550, บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง เทียวเมืองสามชัค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านหนองกุงน้อย กิ่งอำเภอสามชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ (1) หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง เทียวเมืองสามชัค (2) แบบฝึกหัดท้ายบท (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง เทียวเมืองสามชัค มีประสิทธิภาพที่ 80.44/80.22 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

นฤมล สุขศรีแก้ว (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านวรรณคดีไทย เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดพลายงาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 1 หนองตมศึกษา (จันทง) จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2551 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) หนังสือส่งเสริมการอ่าน 1 เล่ม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ผลการวิจัยพบว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.49/87.12 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่านอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

อมรา จันทร์พอง (2552, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านชุด คุณธรรมนำความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านดอนก่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุภราชธานี เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุด คุณธรรมนำความรู้ จำนวน 8 เรื่อง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.07/82.78 หลังการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านชุด คุณธรรมนำความรู้ นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มณัญญา ลาหาญ (2554, บทคัดย่อ) การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านจับใจความบทร้อยกรองกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หนังสือส่งเสริมการอ่านจับใจความบทร้อยกรอง จำนวน 6 เรื่อง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสือส่งเสริมการอ่านจับใจความบทร้อยกรอง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.80/80.53 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านจับใจความบทร้อยกรอง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัฒนา นาคา (2555, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดมาตราตัวสะกดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 เล่ม และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ .37-.68 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .25-.73 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .90 ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.81/82.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นวลจันทร์ สุทธะมา (2556, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคำเตย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 เรื่อง แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 82.12/84.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยหนังสือส่งเสริม

การอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Schartz (1976, p. 8028-A) ได้ศึกษาความสามารถเกี่ยวกับการสร้างหนังสือการสะกดคำด้วยภาพของนักเรียนเกรด 2-6 จำนวน 160 คน โดยใช้รูปภาพที่มีความเหมาะสมและแบบทดสอบการอ่านสะกดคำ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปภาพที่มีความหมายมีผลการอ่านสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียนการอ่านสะกดคำแบบปกติ

Garcia (1997, p. 3459 - A อ้างถึงใน จิราพร พรหมวาศรี, 2549, หน้า 71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน เขียนและสะกดคำจากรูปแบบการสอนสะกดคำ 2 แบบ คือ การสอนสะกดคำแบบให้นักเรียนฝึกเองกับการสอนสะกดคำตามหนังสือ โดยครูแต่ละกลุ่มจะสอนอ่านโดยใช้โปรแกรมการสอนอ่านเหมือนกันและสอนการเขียนทุกวัน ตามเวลาที่กำหนดให้ การทดสอบใช้สอบก่อน และหลังการเรียน ผลการศึกษาพบว่า การสอนสะกดคำ แบบให้นักเรียนฝึกเองมีผลดีกว่าการสอนสะกดคำตามตำราในด้าน การอ่านคำศัพท์และการวิเคราะห์คำศัพท์ นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนคำศัพท์ที่ใช้ในระดับที่สูงกว่าระดับประถมหนึ่ง ความยาวของประโยคและจำนวนหน่วยคำ นอกจากนี้นักเรียนสะกดคำโดยนักเรียนคิดเอง มีการอ่านทบทวนการเขียนวิเคราะห์คำที่ใช้ ตลอดจนมีการช่วยเหลือหรือซักถามเพื่อน เพื่อนช่วยในการสะกดคำบ่อยครั้งมากกว่านักเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง และนักเรียนที่เรียนสะกดคำจากตำราใช้พจนานุกรมบ่อยครั้งมากกว่านักเรียนอีกกลุ่ม

Holman (1998, p. 4589-A) ได้ทำการศึกษาเพื่อกำหนดผลกระทบ ของโปรแกรมเร่งรัดการอ่านที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ในระบบโรงเรียน ตำบลเออร์ลี เมืองเบลกลี รัฐจอร์เจีย เพื่อเพิ่มการปฏิบัติการอ่านจริง ซึ่งจะเพิ่มทักษะการอ่านของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างมีความสุข ตลอดชีวิต กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -5 โรงเรียนในตำบลเออร์ลี จำนวน 100 คน จากทั้งหมด 386 คน ในปีการศึกษา 1997 พบว่า ไม่มีความแตกต่าง

ระหว่างคะแนน ในโปรแกรมเร่งรัดการอ่านที่วัดได้และไม่มีความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากการอ่านเร่งรัดกับคะแนนความเข้าใจในการอ่าน

Ward (1998, p. 3876-A) ได้ศึกษาผลกระทบของประสบการณ์ในการอ่านที่แบ่งปันที่มีต่อเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งเสียเปรียบทางการพัฒนาจำนวน 9 คน ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ในการอ่านแบบแบ่งปันกันที่มีการใช้หนังสือที่พยากรณ์ได้นั้น ช่วยให้เจตคติของนักเรียนที่เข้าร่วมในโปรแกรมเป็นไปได้ในทางบวก การศึกษาครั้งนี้สนับสนุนทัศนคติที่ว่า การอ่านแบบแบ่งปันกันเป็นเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับประยุกต์ในชั้นเรียน

Brooks (2000, p. 2456-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียนของครู กับการสอนอ่านและเขียนของครูในระดับประถมศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย นิวแฮมเชียร์ นิวเจอร์ซีย์นิวยอร์ก และเท็กซัส โดยมีสมมติฐานว่า โดยทั่วไปครูไม่ค่อยเตรียมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการศึกษาและโปรแกรมการผลิตครูทั่วประเทศที่จะต้องทำให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นนักอ่านและนักเขียนที่ดี เพื่อเป็นครูสอนอ่านและสอนเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า ครูสอนอ่านและสอนเขียนที่มีประสิทธิภาพ คือ บุคคลที่เป็นนักอ่านสนุกสนานกับการอ่านเป็นงานอดิเรกและเป็นนักเขียนเพื่อนันทนาการการฝึกอ่านและเขียนของครูนั้นจึงเป็นบทบาทที่จะต้องกระทำในการสอนอ่านและเขียน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน นับว่ามีประโยชน์ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง สระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ได้หนังสือที่มีคุณภาพและเหมาะสม ที่จะนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีประสิทธิภาพต่อไป